

Ετήσια έκθεση για την εκπαίδευση 2017-2018 Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης

Σύνοψη
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΩΝ

η ελληνική πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια
ειδική αγωγή & εκπαίδευση
Μέρος Β: το εθνικό πλαίσιο αναφοράς (2007-2016)

Νοέμβριος 2018
ΑΘΗΝΑ

Έργο:

ΤΑ ΒΑΣΙΚΑ ΜΕΓΕΘΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ 2017-2018

Η ελληνική πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια ειδική αγωγή & εκπαίδευση

Μέρος Β : το εθνικό πλαίσιο αναφοράς

Διεθνείς & εθνικές βάσεις δεδομένων:

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΑΡΧΗ (ΕΛ.ΣΤΑΤ.)

Ενότητα : ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στοιχεία : βάση δεδομένων για την εκπαίδευση 2001 έως και 2014 (Στοιχεία Έναρξης και Λήξης)

EUROPEAN AGENCY for SPECIAL NEEDS and INCLUSIVE EDUCATION, EASIE

Στοιχεία : dataset 2008, 2010, 2012, 2014, 2016, 2018

Επεξεργασία ερευνητικών δεδομένων:

ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ της ΓΣΕΕ (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ)

Ερευνητική ομάδα:

Επιστημονικός υπεύθυνος

- Νίκος Παϊζης, Μαθηματικός – Ερευνητής, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Ερευνητικός σχεδιασμός

- Νίκος Παϊζης, Μαθηματικός – Ερευνητής, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

σε συνεργασία με την Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (Ε.Σ.Α.μεΑ.)

- Φανή Προβή, Κοινωνιολόγος, ΜΑ στην Κοινωνική Έρευνα, Επιστημονικά Υπεύθυνη «Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας» της Ε.Σ.Α.μεΑ.
- Δημήτρης Λογαράς, Κοινωνικός Ανθρωπολόγος, Επιστημονικό Στέλεχος Ε.Σ.Α.μεΑ. και μέλος της επιστημονικής ομάδας του «Παρατηρητηρίου Θεμάτων Αναπηρίας» της Ε.Σ.Α.μεΑ.

Σχηματισμός και στατιστική επεξεργασία βάσεων δεδομένων

- Πωλίνα Φατούρου, Οικονομολόγος, MSc Κοινωνικών Ερευνών UoE UK, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Επεξεργασία ανάπτυξη δεδομένων και επιμέλεια κειμένων

- Νίκος Παϊζης, Μαθηματικός – Ερευνητής, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ
- Ιωάννα Μαμούχα, Οικονομολόγος, MSc Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού ΟΠΑ, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ
- Χριστίνα Κουλού, αποφ. ΤΕΕ Ειδ. «Οικονομίας- Διοίκησης», στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Αναζήτηση & επεξεργασία διεθνών ευρωπαϊκών και εθνικών πηγών αναφοράς

- Νίκος Παϊζης, Μαθηματικός – Ερευνητής, Επιστημονικός Σύμβουλος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ
- Ιωάννα Μαμούχα, Οικονομολόγος, MSc Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού ΟΠΑ, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ
- Παναγιώτα Καραθανάση, Πολιτικός Επιστήμων, MSc Διεθνών Σχέσεων ΠΑ.ΠΕΙ, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ
- Χρυσοβαλάντω- Στυλιανή Ζαμπέκου, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του τμήματος «Θεωρία πράξης & αξιολόγηση εκπαιδευτικού έργου» του ΕΚΠΑ

Μετάφραση κειμένων

- Ιωάννα Μαμούχα, Οικονομολόγος, MSc Διοίκηση Ανθρώπινου Δυναμικού ΟΠΑ, στέλεχος ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Δημοσιοποίηση :

ΑΘΗΝΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ISBN (set) e-book .... : 978-618-5006-30-3

ISBN (μερ. Α) e-book : 978-618-5006-31-0

ISBN (μερ. Β) e-book : 978-618-5006-32-7

Copyright : Κέντρο Ανάπτυξης Εκπαιδευτικής Πολιτικής της Γ.Σ.Ε.Ε. (ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ)

Διεύθυνση: 3^{ης} Σεπτεμβρίου 36, 10432 Αθήνα

Τηλ.: 210 5218700, Fax: 210 5218754

Email: info@kanep-gsee.gr, Ιστότοπος: www.kanep-gsee.gr

Παραγωγή – Εκτύπωση:

ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ Ηλεκτρονική έκδοση (σε μορφή PDF)

Τα βασικά μεγέθη της ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης 2017-2018

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ.....	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ & ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ	15
3.1 Το διεθνές & ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο αναφοράς της ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης.....	17
3.1.1 Βασικοί σταθμοί στο θεσμικό πλαίσιο αναφοράς για την εκπαίδευση των ατόμων με αναπηρία	17
3.1.2 Περιγραφή των βασικών νομοθετικών κειμένων	18
3.1.2.2 Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα δικαιώματα- UN (1948) .	18
3.1.2.3 Σύμβαση κατά των διακρίσεων στην εκπαίδευση –UNESCO (1960)	19
3.1.2.4 Ευρωπαϊκός κοινωνικός χάρτης - Council of Europe (1961).....	20
3.1.2.5 Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και μορφωτικά δικαιώματα – UN (1966).....	20
3.1.2.6 Διακήρυξη των δικαιωμάτων των ατόμων με νοητική υστέρηση – UN (1971).....	20
3.1.2.7 Διακήρυξη των δικαιωμάτων των Ατόμων με Αναπηρία – UN (1975)	21
3.1.2.8 Διακήρυξη Sundbreg για τα δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία – UNESCO (1981)	21
3.1.2.9 Σχέδιο συμπερασμάτων συμβουλίου υπουργών – ένταξη των μειονεκτούντων παιδιών στα κανονικά σχολεία EU (1986)	22
3.1.2.10 Σύμβαση για τα δικαιώματα του παιδιού UN (1989).....	22
3.1.2.11 Ψήφισμα συμβουλίου και των υπουργών παιδείας– EU (1990)	23
3.1.2.12 Συνθήκη του Μάαστριχ - EU (1992).....	23
3.1.2.13 Διακήρυξη της Salamanga- UNESCO (1994)	24
3.1.2.14 Συνθήκη του Άμστερνταμ – EU (1997)	25
3.1.2.15 Παγκόσμιο φόρουμ για την εκπαίδευση Dakar UNESCO (2000).....	25
3.1.2.16 Χάρτης θεμελιωδών δικαιωμάτων – EU (2000)	25
3.1.2.17 Απόφαση συμβουλίου – EU (2001)	25
3.1.2.18 Ψήφισμα συμβουλίου – EU (2003).....	25
3.1.2.19 Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία- UN (2007)	26
3.1.2.20 Συνθήκη της Λισσαβόνας (2007)	26
3.1.2.21 Ανακοίνωση της επιτροπής για την ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία (EU 2010- 2020).....	26
3.1.2.22 Συνθήκη λειτουργίας ΕΕ - EU (2012).....	27
3.1.2.23 Διακήρυξη συμβουλίου υπουργών στο Παρίσι – EU (2015)	27
3.1.2.24 Συμπεράσματα του συμβουλίου και των αντιπροσώπων του συμβουλίου – EU (2017).....	28
3.2 Η έκθεση του ανεξάρτητου δικτύου εμπειρογνομόνων NESSE.....	29
3.2.1 Άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες – Συστήματα ταξινόμησης & πρότυπα ένταξης	29
3.2.1.1 Εισαγωγή	29
3.2.1.2 Κατηγοριοποίηση & διλήμματα της διαφορετικότητας.....	29

3.2.1.3	Διεθνείς προσεγγίσεις στα συστήματα ταξινόμησης στην ειδική αγωγή.....	30
3.2.1.4	Ποσοστό των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ευρώπη.....	30
3.2.1.5	Ευρύτερες διεθνείς συγκρίσεις χρησιμοποιώντας δεδομένα του ΟΟΣΑ.....	31
3.2.1.6	Παράγοντες που διαμορφώνουν τα εθνικά συστήματα εκπαίδευσης των ατόμων με αναπηρία.....	31
3.2.1.7	Το καθεστώς χρηματοδότησης.....	32
3.2.1.8	Ο αντίκτυπος στην αγορά.....	32
3.2.1.9	Η δύναμη των γονιών.....	32
3.2.2	Βασικά θέματα, μηνύματα και συστάσεις για πολιτική στο πεδίο.....	33
3.2.2.1	Η ανάπτυξη της ευρωπαϊκής πολιτικής & πρακτικής για τις ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και την αναπηρία.....	33
3.2.2.2	Συστήματα ταξινόμησης & συλλογής στατιστικών στοιχείων.....	33
3.2.2.3	Τα άτομα με αναπηρία και η οικονομική κρίση.....	34
3.2.2.4	Βασικά μηνύματα και συνέπειες πολιτικής.....	34
3.3	Η έκθεση του ανεξάρτητου δικτύου εμπειρογνομόνων NESET.....	37
3.4	Ευρωπαϊκή στρατηγική για την αναπηρία 2010-2020 (πλήρες κείμενο).....	39

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΑΝΑΦΟΡΑΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ..... 45

4.1	Το ισχύον θεσμικό πλαίσιο αναφοράς λειτουργίας της ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης.....	47
4.1.1	Νόμος 1566/1985 (απόσπασμα).....	47
4.1.2	Νόμος 2817/2000.....	47
4.1.3	Νόμος 3194/2003 (απόσπασμα).....	49
4.1.4	Νόμος 3699/2008.....	50
4.1.5	Νόμος 3966/2011 (απόσπασμα).....	55
4.1.6	Νόμος 4186/2013 (απόσπασμα).....	55
4.1.7	Νόμος 4415/2016 (απόσπασμα).....	57
4.2	Παρεμβάσεις της Εθνικής Επιτροπής Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την ειδική αγωγή & εκπαίδευση.....	61
4.2.1	Προτάσεις επιτροπής (2009).....	61
4.2.2	Συστάσεις επιτροπής (2014).....	65
4.2.3	Δήλωση επιτροπής (2016).....	76
4.2.4	Δήλωση επιτροπής (2017).....	80
4.3	Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση στην Ελλάδα (ερευνητικά συμπεράσματα).....	85
4.3.1	Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (2004).....	85
4.3.2	Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου - ΕΣΑΜΕΑ (2014).....	88

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΜΑΘΗΤΙΚΟΣ ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΑΔΑ..... 91

5.1	Θεσμικές και μεθοδολογικές σημειώσεις.....	93
5.2	Μαθητικός πληθυσμός της Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης.....	95
5.2.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας.....	95
5.2.2	Ανά φύλο.....	99
5.2.3	Ανά διοικητική περιφέρεια.....	103
5.2.3.1	Σε Γενικά Σχολεία (τμήματα ένταξης).....	103
5.2.3.2	Σε Ειδικά Σχολεία.....	114
5.2.4	Ανά περιφερειακή ενότητα.....	124
5.2.4.1	Σε Γενικά Σχολεία (τμήματα ένταξης).....	124
5.2.4.2	Σε Ειδικά Σχολεία.....	136
5.3	Μαθηματικός πληθυσμός μονάδων Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης.....	148
5.3.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας.....	148
5.3.2	Ανά φύλο.....	149
5.3.3	Ανά ηλικιακή ομάδα.....	151
5.3.4	Ανά εποπτεύον υπουργείο.....	153

5.3.5	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιο - ιδιωτικό)	156
5.3.6	Ανά ειδική εκπαιδευτική ανάγκη	158
5.3.6.1	Ανά βαθμίδα & τύπο σχολείου	160
5.3.6.2	Ανά φύλο	169
5.3.6.3	Ανά ηλικιακή ομάδα	170
5.3.7	Οικότροφοι μαθητές/-τριες	178
5.3.7.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	178
5.3.7.2	Ανά φύλο	179
5.3.8	Αλλοδαποί μαθητές/-τριες	181
5.3.8.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	182
5.3.8.2	Ανά φύλο	183
5.3.8.3	Ανά υπηκοότητα	184
5.3.8.4	Ανά διοικητική περιφέρεια	187
5.3.8.5	Ανά περιφερειακή ενότητα	191
5.3.9	Νεοεισαχθέντες μαθητές/-τριες	196
5.3.9.1	Ανά φύλο	196
5.3.9.2	Ανά ηλικιακή ομάδα	197
5.3.9.3	Ανά διοικητική περιφέρεια	198
5.3.9.4	Ανά περιφερειακή ενότητα	200
5.3.10	Αποφοιτήσαντες μαθητές/-τριες	203
5.3.10.1	Ανά φύλο	205
5.3.10.2	Ανά διοικητική περιφέρεια	205
5.3.10.3	Ανά περιφερειακή ενότητα	209
5.3.10.4	Ανά ειδική εκπαιδευτική ανάγκη	215
5.3.11	Δείκτης ανανέωσης μαθητικού πληθυσμού	224
5.3.11.1	Ανά φύλο	225
5.3.11.2	Ανά διοικητική περιφέρεια	225
5.3.11.3	Ανά περιφερειακή ενότητα	228

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ..... 231

6.1	Υποδομές της ειδικής αγωγής & εκπαίδευσης	235
6.1.1	Τμήματα ένταξης στα γενικά σχολεία	235
6.1.1.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	236
6.1.1.2	Ανά διοικητική περιφέρεια	237
6.1.1.3	Ανά περιφερειακή ενότητα	246
6.1.2	Μέγεθος τμήματος ένταξης	257
6.1.2.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	259
6.1.2.2	Ανά διοικητική περιφέρεια	260
6.1.2.3	Ανά περιφερειακή ενότητα	267
6.1.3	Σχολικές μονάδες της ΕΑΕ	270
6.1.3.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	270
6.1.3.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	272
6.1.3.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	273
6.1.3.4	Ανά τρόπο λειτουργίας	275
6.1.3.5	Ανά διοικητική περιφέρεια	277
6.1.3.6	Ανά περιφερειακή ενότητα	286
6.1.4	Μέγεθος σχολικής μονάδας	296
6.1.4.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	298
6.1.4.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	299
6.1.4.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	301
6.1.4.4	Ανά διοικητική περιφέρεια	302
6.1.4.5	Ανά περιφερειακή ενότητα	310
6.2	Υποδομές των σχολικών μονάδων της ΕΑΕ	314
6.2.1	Αίθουσες διδασκαλίας ανά σχολική μονάδα	314
6.2.1.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	315
6.2.1.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	316
6.2.1.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	318
6.2.2	Μαθητές ανά αίθουσα διδασκαλίας	319

6.2.2.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας.....	321
6.2.2.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	322
6.2.2.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	323
6.2.3	Εργαστήρια λογοθεραπείας	325
6.2.3.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	327
6.2.3.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	328
6.2.4	Εργαστήρια φυσικοθεραπείας	330
6.2.4.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	331
6.2.4.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	332
6.2.5	Εργαστήρια εργοθεραπείας	334
6.2.5.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	335
6.2.5.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	336
6.2.6	Εργαστήρια κοινωνικού λειτουργού	338
6.2.6.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	339
6.2.6.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	341
6.2.7	Εργαστήρια ψυχολόγου	342
6.2.7.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	343
6.2.7.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	345
6.2.8	Εργαστήρια κηπουρικής	346
6.2.8.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	348
6.2.8.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	349
6.2.9	Εργαστήρια υφαντικής	350
6.2.9.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	352
6.2.9.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	353
6.2.10	Εργαστήρια πηλοπλαστικής - κηροπλαστικής.....	354
6.2.10.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	355
6.2.10.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	356
6.2.11	Εργαστήρια φυσικών επιστημών	358
6.2.11.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	359
6.2.11.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	360
6.2.12	Εργαστήρια πληροφορικής.....	361
6.2.12.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	362
6.2.12.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	364
6.2.13	Εργαστήρια τεχνολογίας.....	365
6.2.13.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	367
6.2.13.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	368
6.2.14	Εργαστήρια ξένων γλωσσών	369
6.2.14.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	370
6.2.14.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	371
6.2.15	Άλλα εργαστήρια	373
6.2.15.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	374
6.2.15.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	375
6.2.16	Αίθουσα πολλαπλών χρήσεων	377
6.2.16.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	378
6.2.16.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	380
6.2.17	Βιβλιοθήκη.....	381
6.2.17.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	382
6.2.17.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	384
6.2.18	Χώρος «παιδική χαρά»	385
6.2.18.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	386
6.2.18.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	388
6.2.19	Κήπος για καλλιέργεια.....	389
6.2.19.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	390
6.2.19.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	392
6.2.20	Γήπεδο γυμναστικής.....	393
6.2.20.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός).....	394
6.2.20.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	396
6.2.21	Πισίνα	397

6.2.21.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	399
6.2.21.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	400
6.2.22	Υδροθεραπεία	401
6.2.22.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	403
6.2.22.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	404
6.2.23	Εργαστήρια αυτόνομης διαβίωσης	405
6.2.23.1	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	406
6.2.23.2	Ανά εποπτεύον υπουργείο	408
6.3	Συνθετικοί δείκτες υποδομών των σχολικών μονάδων της ΕΑΕ	410
6.3.1	1 ^{ος} δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων (υποστήριξης της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης)	410
6.3.1.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	411
6.3.2	2 ^{ος} δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων (υποστήριξης των μαθησιακών αντικειμένων)	413
6.3.2.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	414
6.3.3	3 ^{ος} δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων (δημοιουργικών δραστηριοτήτων)	415
6.3.3.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	416
6.3.4	Συνολικός δείκτης διαθέσιμων εργαστηριακών υποδομών	417
6.3.4.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	420
6.3.4.2	Ανά διοικητική περιφέρεια	421
6.3.5	Συνολικός δείκτης διαθέσιμων λοιπών υποδομών	427
6.3.5.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	429
6.3.5.2	Ανά διοικητική περιφέρεια	431

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΕΙ ΣΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΗΝ

ΕΛΛΑΔΑ..... 439

7.1	Συνολικό προσωπικό που υπηρετεί στην Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση	441
7.1.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	441
7.1.2	Ανά αντικείμενο απασχόλησης	445
7.2	Εκπαιδευτικό προσωπικό στις σχολικές μονάδες της ΕΑΕ	447
7.2.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	447
7.2.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	449
7.2.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	451
7.2.4	Ανά διοικητική περιφέρεια	453
7.2.4.1	Ανά βαθμίδα εκπαίδευσης	454
7.2.4.2	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	457
7.2.5	Ανά περιφερειακή ενότητα	463
7.2.5.1	Ανά βαθμίδα εκπαίδευσης	464
7.2.5.2	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	468
7.2.6	Ισορροπία των φύλων στο εκπαιδευτικό προσωπικό	475
7.2.6.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	476
7.2.7	Μέση ηλικία εκπαιδευτικού προσωπικού	477
7.2.7.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	478
7.2.7.2	Ανά φύλο	480
7.3	Υπηρεσιακοί δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού	483
7.3.1	Βασικοί δείκτες εκπαιδευτικού προσωπικού	483
7.3.2	Παρόν εκπαιδευτικό προσωπικό	484
7.3.2.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	486
7.3.3	Μαθητές ανά (παρόντα) εκπαιδευτικό	488
7.3.3.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	489
7.3.4	Διευθυντές & προϊστάμενοι σχολικών μονάδων	490
7.3.4.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	491
7.3.5	Υποδιευθυντές σχολικών μονάδων	492
7.3.5.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	493
7.3.6	Ισορροπία των φύλων σε διευθυντική θέση	494
7.3.6.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	497
7.3.7	Εκπαιδευτικό προσωπικό με πλήρες ωράριο	499

7.3.7.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	501
7.3.8	Εκπαιδευτικό προσωπικό με μη-πλήρες ωράριο	503
7.3.8.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	505
7.3.9	Απόντες εκπαιδευτικοί	507
7.3.9.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	509
7.3.10	Οργανική θέση εκπαιδευτικών στις μονάδες	510
7.3.11	Μόνιμοι εκπαιδευτικοί	511
7.3.11.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	512
7.3.12	Αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί	514
7.3.12.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	515
7.3.13	Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί	517
7.3.13.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	518
7.3.14	Αναπληρωτές πλήρους ωραρίου	519
7.3.14.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	521
7.3.15	Εκπαιδευτικοί με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα	522
7.3.15.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	524
7.3.16	Με μετεκπαίδευση (εσωτερικό & εξωτερικό)	527
7.3.16.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	528
7.3.16.2	Ανά φορέα μετεκπαίδευσης	531
7.3.17	Με άλλο πτυχίο ανώτατης εκπαίδευσης	532
7.3.17.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	534
7.3.18	Με μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης	536
7.3.18.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	538
7.3.19	Με διδακτορικό δίπλωμα	540
7.3.19.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	542
7.3.20	Βασικές ειδικότητες εκπαιδευτικών	544
7.3.20.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	546
7.3.21	Εκπαιδευτικοί ανά σχολική μονάδα	553
7.4	Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό στις σχολικές μονάδες της ΕΑΕ	555
7.4.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	555
7.4.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	557
7.4.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	559
7.4.4	Ειδικότητα ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού	561
7.4.4.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	563
7.4.5	Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό ανά μονάδα	571
7.4.6	Ισορροπία των φύλων στο ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό	572
7.4.6.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	573
7.4.7	Μέση ηλικία ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού	574
7.4.7.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	575
7.4.7.2	Ανά φύλο	577
7.4.8	Ανά διοικητική περιφέρεια	579
7.4.8.1	Ανά βαθμίδα εκπαίδευσης	580
7.4.8.2	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	582
7.4.9	Ανά περιφερειακή ενότητα	588
7.4.9.1	Ανά βαθμίδα εκπαίδευσης	589
7.4.9.2	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	592
7.5	Λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό στις μονάδες της ΕΑΕ	599
7.5.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	599
7.5.2	Ανά τομέα εκπαίδευσης (δημόσιος - ιδιωτικός)	600
7.5.3	Ανά εποπτεύον υπουργείο	603
7.5.4	Ανά αντικείμενο απασχόλησης	606
7.5.4.1	Ανά βαθμίδα & τύπο μονάδας	606
7.5.5	Λοιπό προσωπικό ανά μονάδα	609
7.5.6	Ισορροπία των φύλων στο λοιπό προσωπικό	610
7.5.6.1	Ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας	611

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο ΒΑΣΙΚΟΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΙ ΔΕΙΚΤΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ . 613

8.1 Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός για την Ειδική Αγωγή & Συνεκπαίδευση (EASIE).....	615
8.1.1 EASIE – Η θέση για τα ενταξιακά εκπαιδευτικά συστήματα.....	615
8.1.2 EASIE – Χαρτογράφηση εφαρμογής πολιτικών για την ενταξιακή εκπαίδευση	616
8.2 Βασικοί δείκτες της Ειδικής Αγωγής & Συνεκπαίδευσης στην Ευρώπη	619
8.2.1 EASIE δείκτης 1.1	619
8.2.2 EASIE δείκτης 1.2	620
8.2.3 EASIE δείκτης 2.1	621
8.2.4 EASIE δείκτης 2.2	622
8.2.5 EASIE δείκτης 3a.1	623
8.2.5.1 Ανά φύλο	624
8.2.5.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	626
8.2.6 EASIE δείκτης 3b.1	627
8.2.6.1 Ανά φύλο	628
8.2.6.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	630
8.2.7 EASIE δείκτης 3b.2	631
8.2.7.1 Ανά φύλο	633
8.2.7.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	634
8.2.8 EASIE δείκτης 3b.3	636
8.2.8.1 Ανά φύλο	637
8.2.8.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	638
8.2.9 EASIE δείκτης 3b.5	639
8.2.9.1 Ανά φύλο	641
8.2.9.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	642
8.2.10 EASIE δείκτης 3c.1	644
8.2.10.1 Ανά φύλο	645
8.2.10.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	646
8.2.11 EASIE δείκτης 3c.2	648
8.2.11.1 Ανά φύλο	649
8.2.11.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	650
8.2.12 EASIE δείκτης 3c.3	652
8.2.12.1 Ανά φύλο	653
8.2.12.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	654
8.2.13 EASIE δείκτης 3c.5	656
8.2.13.1 Ανά φύλο	657
8.2.13.2 Ανά βαθμίδα (iscd1 & isced2).....	659
8.3 Συσχέτιση βασικών δεικτών για την ειδική αγωγή & συνεκπαίδευση.....	661

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ 665

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ/ΧΑΡΤΩΝ 680

Το ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ της ΓΣΕΕ ολοκλήρωσε τον Νοέμβριο του 2018 τη σύνταξη της Ετήσιας Έκθεσης για την Εκπαίδευση 2017-2018 (Μέρος Β) με θέμα:

Τα βασικά μεγέθη της εκπαίδευσης: η ελληνική πρωτοβάθμια & δευτεροβάθμια ειδική αγωγή & εκπαίδευση – Μέρος Β: το εθνικό πλαίσιο αναφοράς

Στην Ετήσια Έκθεση για την εκπαίδευση 2017-2018 (Μέρος Α) του ΚΑΝΕΠ/ ΓΣΕΕ αναλύεται το ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για την πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην εργασία, και στο εισόδημα των ατόμων με αναπηρία ηλικίας από 15 έως και 65 ετών στην ΕΕ-28 σε συγκεκριμένα έτη αναφοράς¹. Η συγκεκριμένη έκθεση δημοσιοποιήθηκε στις **15 Μαΐου 2018**.

Στο 1ο κεφάλαιο του Μέρους Α της Ετήσιας έκθεσης για την εκπαίδευση 2017-2018 γίνεται επισκόπηση όλων των διαθέσιμων βασικών οικονομικών και μη-οικονομικών μεγεθών της ελληνικής γενικής Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας και Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης καθώς και η εξέλιξη των βασικών δεικτών της ελληνικής εκπαίδευσης στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής ΕΥ-2020. Πιο συγκεκριμένα, στις ενότητες 1.1 & 1.2 του κεφαλαίου αποτυπώνονται συνοπτικά τα διαθέσιμα βασικά μη οικονομικά μεγέθη της Προσχολικής εκπαίδευσης - Νηπιαγωγεία (ISCED 0), της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης - Δημοτικά (ISCED 1), της Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης - Γυμνάσια (ISCED 2) της Ανώτατης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 3), που αναλύεται σε Γενική (ISCED 3A) και Επαγγελματική εκπαίδευση (ISCED 3B), της Μεταδευτεροβάθμιας μη- τριτοβάθμιου επίπεδου εκπαίδευσης (ISCED 4), και της Τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 5-6), με παρουσίαση (ανά επιμέρους βαθμίδα) χρονοσειρών για την περίοδο 2002-2014 και των επιμέρους δεικτών σε Πίνακες τετραετίας (2011-2014). Στη ενότητα 1.3 του κεφαλαίου αποτυπώνονται τα διαθέσιμα βασικά οικονομικά μεγέθη (δημόσιες και ιδιωτικές δαπάνες) της ελληνικής Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης την περίοδο 2005-2015 σύμφωνα με τους δημοσιοποιημένους Οικονομικούς Απολογισμούς του κράτους. Στην ενότητα 1.4 του κεφαλαίου αποτυπώνονται σε χρονοσειρές οι δείκτες και οι στόχοι της χώρας στο ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΕ-2020, ενώ στην ενότητα 1.5 αποτυπώνονται με χρονοσειρές δείκτες για την εκπαίδευση και την αγορά εργασίας των νέων στην Ελλάδα και στην ΕΕ.

Τα στοιχεία για τα μεγέθη που παρουσιάζονται στο 1ο κεφάλαιο έχουν αντληθεί από την ΕΛΣΤΑΤ και από το Γενικό Λογιστήριο του Κράτους όπως ετήσια δημοσιοποιούνται στη διαδικτυακή της πλατφόρμα και έχουν αναπτυχθεί σε πλήρεις χρονοσειρές ανά μεταβλητή.

¹ ΕΕ-28, Eurostat ATOMA ME ANAΠHPHPIA (Disability) Στοιχεία : EU-SILK 2005-2016, EU-LFS (ad hoc study) 2011, EU-EHSIS (ad hoc study) 2012

Στο 2ο κεφάλαιο του Μέρους Α της Ετήσιας έκθεσης για την εκπαίδευση 2017-2018 γίνεται επισκόπηση όλων των διαθέσιμων βάσεων δεδομένων για την πρόσβαση στην εκπαίδευση, στην εργασία, και στο εισόδημα των ατόμων με αναπηρία ηλικίας από 15 έως και 65 ετών στην ΕΕ-28. Πιο συγκεκριμένα, στις ενότητες 2.1 2.2 & 2.3 του κεφαλαίου περιλαμβάνεται το αξιακό, εννοιολογικό και μεθοδολογικό πλαίσιο της μελέτης. Στην ενότητα 2.4 αποτυπώνονται με βάση το δείκτη GALI οι δείκτες του μορφωτικού επιπέδου και της απασχόλησης των ατόμων με αναπηρία στα κράτη μέλη της ΕΕ-28. Στην ενότητα 2.5 αποτυπώνονται οι δείκτες κατανομής εισοδήματος, του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού (πριν & μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις), των ατόμων σε υλική αποστέρηση και εκείνων που διαβιούν σε νοικοκυριά με χαμηλή ένταση εργασίας στα άτομα με αναπηρία στα κράτη μέλη της ΕΕ-28. Στην ενότητα 2.6 αποτυπώνονται² οι δείκτες διαφοροποίησης της συμμετοχής στην εκπαίδευση (τυπική και μη-τυπική), του μορφωτικού επιπέδου, του δείκτη πρόωρης εγκατάλειψης από την εκπαίδευση & την κατάρτιση, του δείκτη τριτοβάθμιου μορφωτικού επιπέδου (στους νέους ηλικίας 30-34 ετών), και του δείκτη των NEETS συγκριτικά μεταξύ των ατόμων με & χωρίς αναπηρία στα κράτη μέλη της ΕΕ-28. Στην ενότητα 2.5 αποτυπώνονται³ οι δείκτες διαφοροποίησης της απασχόλησης συγκριτικά μεταξύ των ατόμων με & χωρίς αναπηρία στα κράτη μέλη της ΕΕ-28. Στις ενότητες 2.8 2.9 & 2.10 αποτυπώνονται⁴ οι δείκτες πρόσβασης στην εκπαίδευση και στην απασχόληση και του επιπέδου εισοδήματος των ατόμων με αναπηρία, καθώς και οι δείκτες διαφοροποίησης των ατόμων με αναπηρία ως προς το αίτιο της αναπηρίας και τους τομείς ζωής στους οποίους περιορίζονται. Τέλος, στην ενότητα 2.10 καταγράφεται η θέση της Ελλάδας μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ-28 ως προς τους βασικούς δείκτες πρόσβασης στην εκπαίδευση, την απασχόληση και ως προς το επίπεδο εισοδήματος.

Στο Μέρος Β της δημοσιοποιούμενης σήμερα Ετήσιας Έκθεσης για την εκπαίδευση 2017-2018 αναλύεται το

² Βάση δεδομένων: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ (EU-LFS) σε επικεντρωμένη μελέτη (ad hoc module) για τα άτομα με αναπηρία

³ Βάση δεδομένων: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού της ΕΕ (EU-LFS) σε επικεντρωμένη μελέτη (ad hoc module) για τα άτομα με αναπηρία

⁴ Βάση δεδομένων: Ευρωπαϊκή έρευνα για την υγεία & την κοινωνική ενσωμάτωση (European Health and Social Integration Survey, EHSIS) με έτος αναφοράς το 2012

εθνικό πλαίσιο αναφοράς της ελληνικής **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης** με συγκριτική αποτύπωση όλων των διαθέσιμων μεγεθών για την περίοδο 2007-2016⁵, με διάκριση των εισροών (επένδυση σε υποδομές και ανθρώπινο δυναμικό) σε περιφερειακό (διοικητικές περιφέρειες) και τοπικό επίπεδο (περιφερειακές ενότητες) και αναλύεται ανά βαθμίδα εκπαίδευσης και τύπο μονάδας (Γενικό/Τεχνικό-Επαγγελματικό και Ειδικό), τομέα ευθύνης (δημόσιο - ιδιωτικό⁶) και εποπτεύον Υπουργείο (Παιδείας - Υγείας/Εργασίας).

Το Μέρος Β της ετήσιας έκθεσης αναπτύσσεται σε **6 Κεφάλαια** (που αριθμούνται σε συνέχεια των κεφαλαίων του Μέρους **A** της ετήσιας έκθεσης που προηγήθηκε).

Πιο συγκεκριμένα:

- στο **3ο κεφάλαιο** της μελέτης αποτυπώνονται βασικά **θεσμικά** και **ερευνητικά** κείμενα που διαμόρφωσαν ιστορικά το **διεθνές** (ΟΗΕ και ΟΥΝΕΣΚΟ) και **ευρωπαϊκό** (Συμβούλιο της Ευρώπης) πλαίσιο αναφοράς για την **Ειδική Αγωγή και Συνεκπαίδευση** (Inclusive education) στην Ευρώπη και στην Ελλάδα.
- στο **4ο κεφάλαιο** της μελέτης αποτυπώνονται βασικά **θεσμικά** και **ερευνητικά** κείμενα που διαμόρφωσαν ιστορικά το **εθνικό** πλαίσιο αναφοράς για την **Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση** (ΕΑΕ) στην Ελλάδα.
- στο **5ο κεφάλαιο** της μελέτης αποτυπώνονται τα βασικά μεγέθη του **μαθητικού πληθυσμού της ΕΑΕ**

⁵ Βάση δεδομένων: ΕΛΣΤΑΤ – Εκπαίδευση (Γενική & Ειδική)

⁶ Με τη μορφή ΝΠΙΔ

είτε φοιτούν στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση**, είτε σε **σχολικές μονάδες της Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης** (ΣΜΕΑΕ) των αντίστοιχων βαθμίδων.

- στο **6ο κεφάλαιο** της μελέτης αποτυπώνονται τα βασικά μεγέθη των **υποδομών** των ΣΜΕΑΕ.
- στο **7ο κεφάλαιο** της μελέτης αποτυπώνονται τα βασικά μεγέθη του **προσωπικού που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ**, ενώ
- στο **8ο κεφάλαιο** της μελέτης αποτυπώνονται για την **Ελλάδα** οι βασικοί **ευρωπαϊκοί δείκτες** για την **Ειδική Αγωγή & Συνεκπαίδευση** που έχουν υιοθετηθεί από τον **Ευρωπαϊκό Οργανισμό για την Ειδική & Συμπεριληπτική Εκπαίδευση** (European Agency for Special Needs and Inclusive Education στο εξής EASIE)

Με τη δημοσιοποίηση της **Ετήσιας Έκθεσης για την Εκπαίδευση 2017-2018** (Μέρη **A & B**) το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ, ως ανεξάρτητος ερευνητικός φορέας στηριγμένος αποκλειστικά σε ίδιους πόρους, έχει αποτυπώσει τις διαθέσιμες βασικές παραμέτρους του ελληνικού **εκπαιδευτικού συστήματος** (Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια γενική & ειδική εκπαίδευση καθώς και την Τριτοβάθμια εκπαίδευση) όπως αυτές έχουν δημοσιοποιηθεί από τις **διεθνείς, ευρωπαϊκές και εθνικές** βάσεις δεδομένων σε βάθος τουλάχιστον 15-ετίας, συμβάλλοντας με το έργο του στην τεκμηρίωση ενός νέου εθνικού **στρατηγικού σχεδιασμού** για την αναβάθμιση της **ποιότητας** του εκπαιδευτικού συστήματος και την ουσιαστική αντιμετώπιση των **παθογενειών** του, που διαχρονικά εντείνουν ιδιαίτερα σημαντικές εκπαιδευτικές και κοινωνικές ανισότητες στη χώρα

Η ταυτότητα της ελληνικής Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ειδικής Αγωγής & εκπαίδευσης

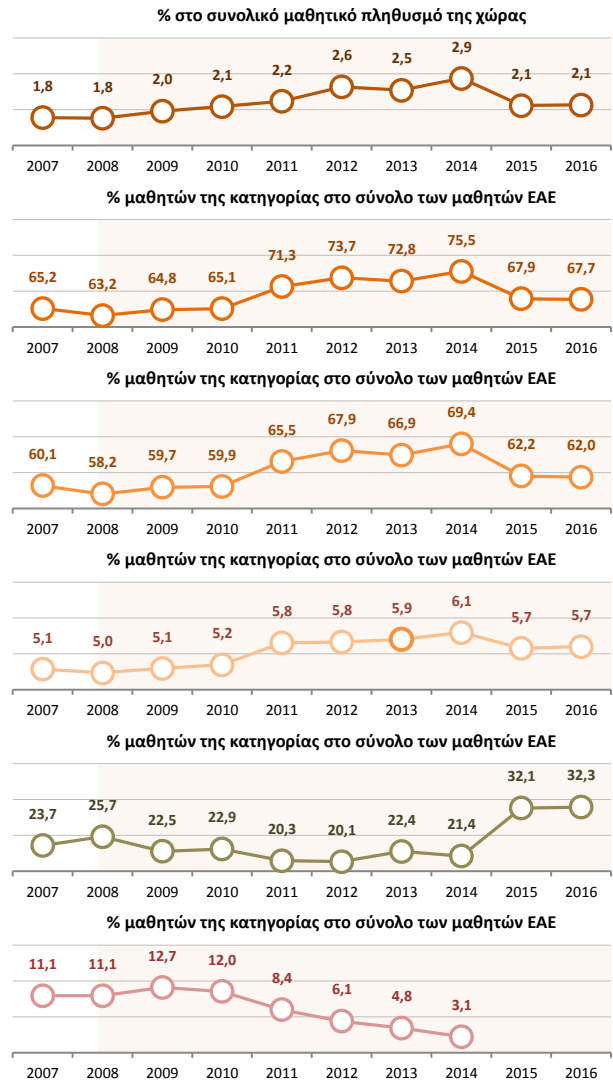
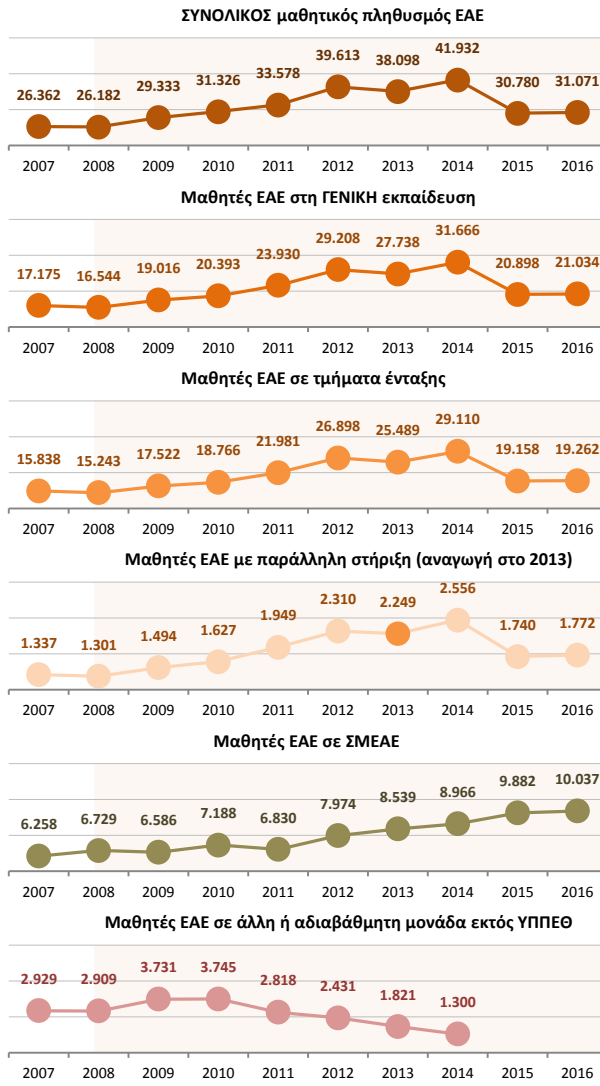
Στα ακόλουθα γραφήματα αποτυπώνονται οι **βασικές μεταβλητές** της ελληνικής **Ειδικής Αγωγής και εκπαίδευσης** (ΕΑΕ) την περίοδο αναφοράς 2007-2016 (έτη λήξης) που συνθέτουν και την **ταυτότητα** της συγκεκριμένης εκπαίδευσης στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας. Πιο αναλυτικά στις συγκεκριμένες μεταβλητές περιλαμβάνονται μεταβλητές: (Α) που αφορούν στο **μαθητικό πληθυσμό** που φοιτά υποστηριζόμενο τόσο

σε μονάδες της **γενικής** εκπαίδευσης (ανά βαθμίδα και τύπο μονάδα), όσο και σε **σχολικές μονάδες** της ΕΑΕ (ΣΜΕΑΕ), (Β) στις **δομές & υποδομές** (τμήματα ένταξης στη γενική εκπαίδευση, μονάδες, αίθουσες διδασκαλίας και εργαστήρια που ετησίως δηλώνονται ότι λειτουργούν στις ΣΜΕΑΕ), και (Γ) στο **προσωπικό** (εκπαιδευτικό – ειδικό εκπαιδευτικό – λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό) που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ.

1. Μαθητικός πληθυσμός Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης (ISCED 0-1-2-3)⁷

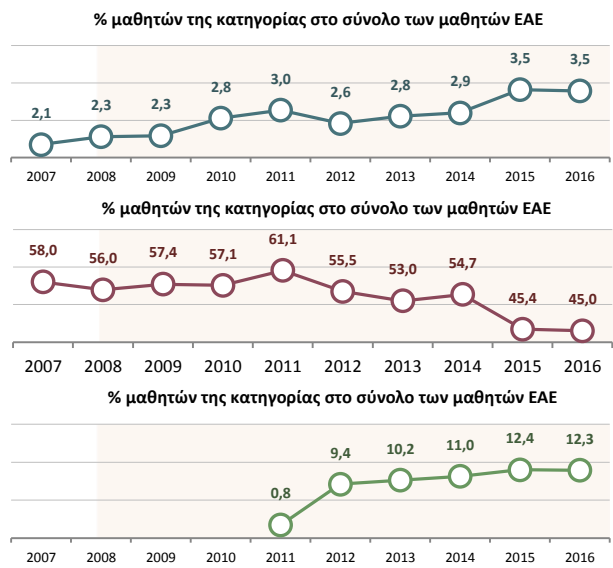
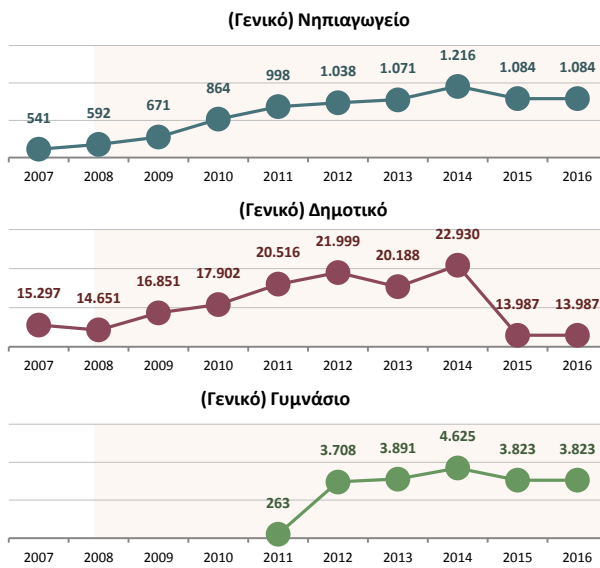

⁷ Το ISCED 0 αφορά στο Νηπιαγωγείο. Ο συνολικός μαθητικός πληθυσμός αφορά στο σύνολο γενικής & ειδικής εκπαίδευσης (την περίοδο 2007-2014 περιλαμβάνονται και οι άλλες ή αδιαβάθμητες μονάδες εκτός ΥΠΠΕΘ)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

2. Μαθητικός πληθυσμός Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ που υποστηρίζεται σε τμήματα ένταξης

ΓΕΝ & ΕΠΑΓ Λύκειο

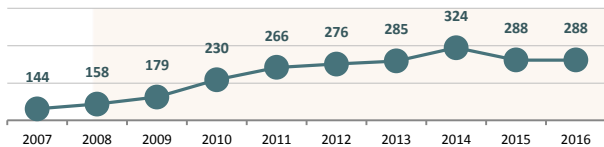
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

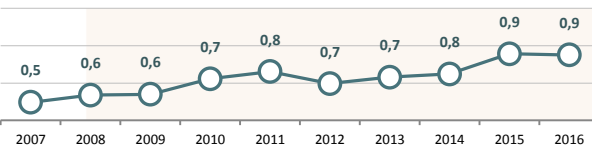
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

3. Μαθητικός πληθυσμός Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ που υποστηρίζεται με παράλληλη στήριξη

(Γενικό) Νηπιαγωγείο

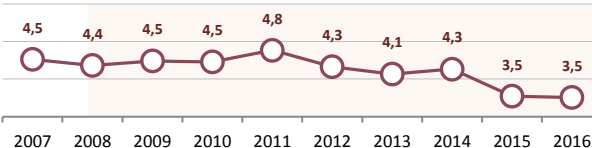
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

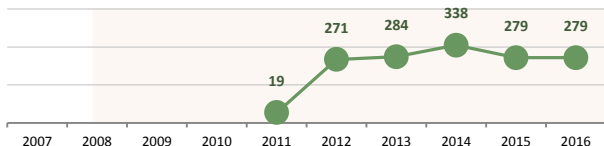
(Γενικό) Δημοτικό

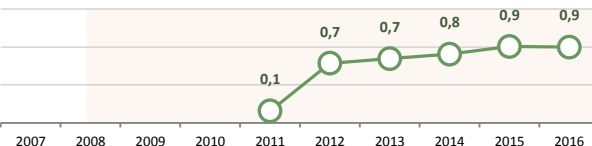
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

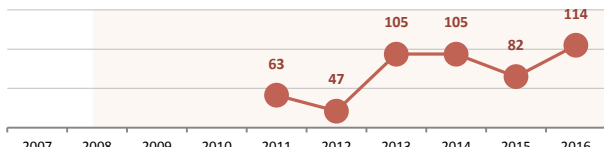
(Γενικό) Γυμνάσιο

% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

ΓΕΝ & ΕΠΑΓ Λύκειο

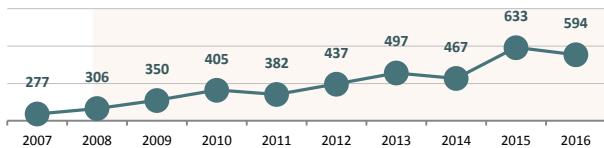
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

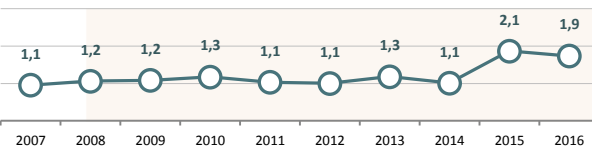
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

4. Μαθητικός πληθυσμός Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ σε ΣΙΜΕΑΕ

Ειδικό Νηπιαγωγείο

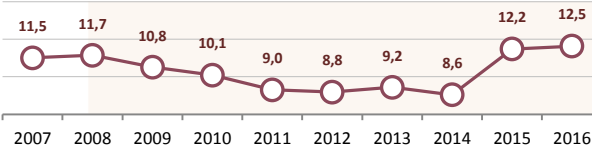
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

Ειδικό Δημοτικό

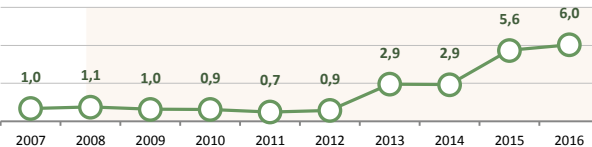
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

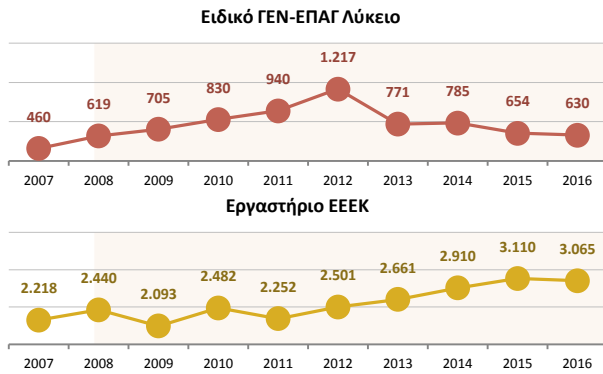
Ειδικό ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσιο

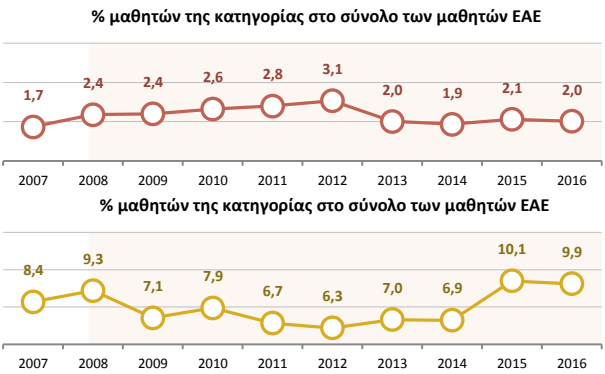
% μαθητών της κατηγορίας στο σύνολο των μαθητών ΕΑΕ

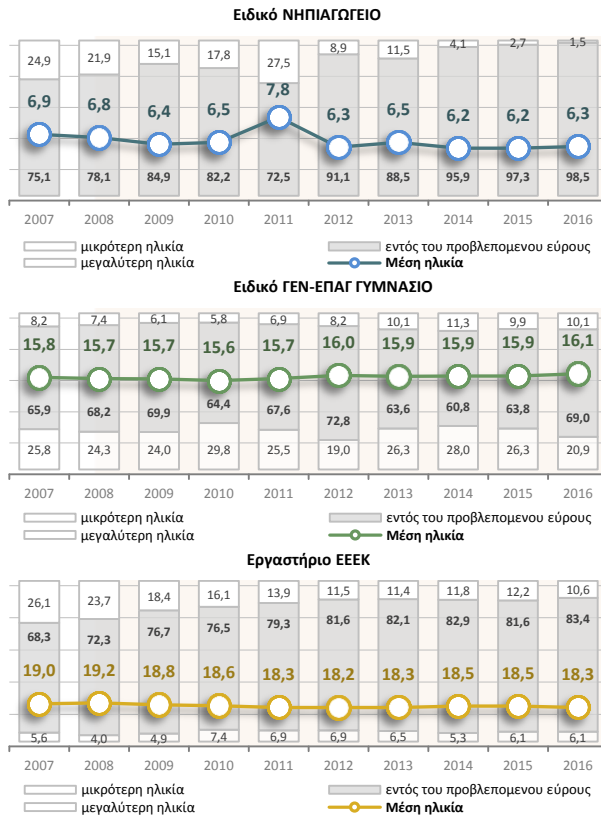
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

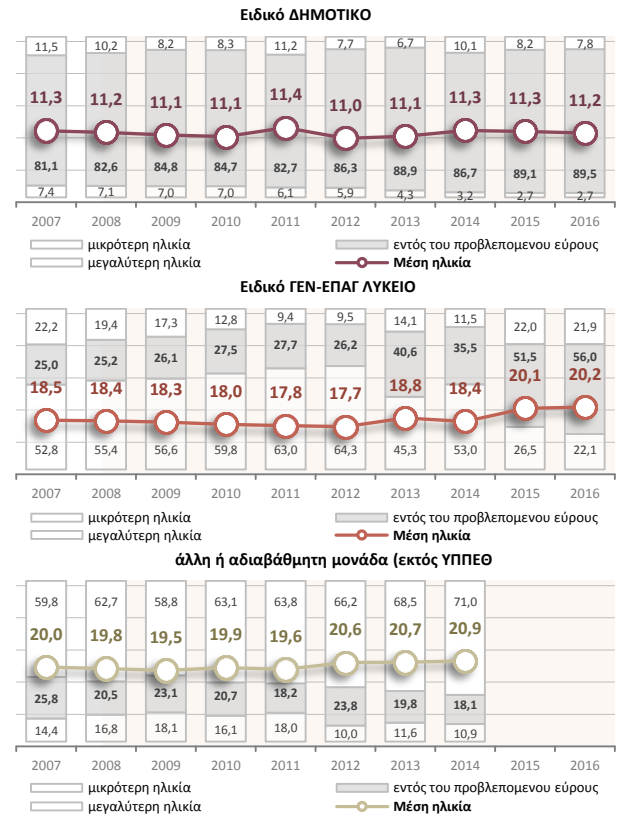
5. Μέση ηλικία του μαθητικού πληθυσμού των ΣΜΕΑΕ

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η μέση ηλικία (σε έτη) των μαθητών/-τριών που φοιτούν σε ΣΜΕΑΕ και η ποσοστιαία κατανομή τους ανά κατηγορία εύρους ηλικιακών ομάδων (εντός του προβλεπόμενου

από τον τύπο μονάδας εύρους ηλικιών, και αντίστοιχα μικρότερης και μεγαλύτερης του προβλεπόμενου εύρους ηλικίας) ανά τύπο μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

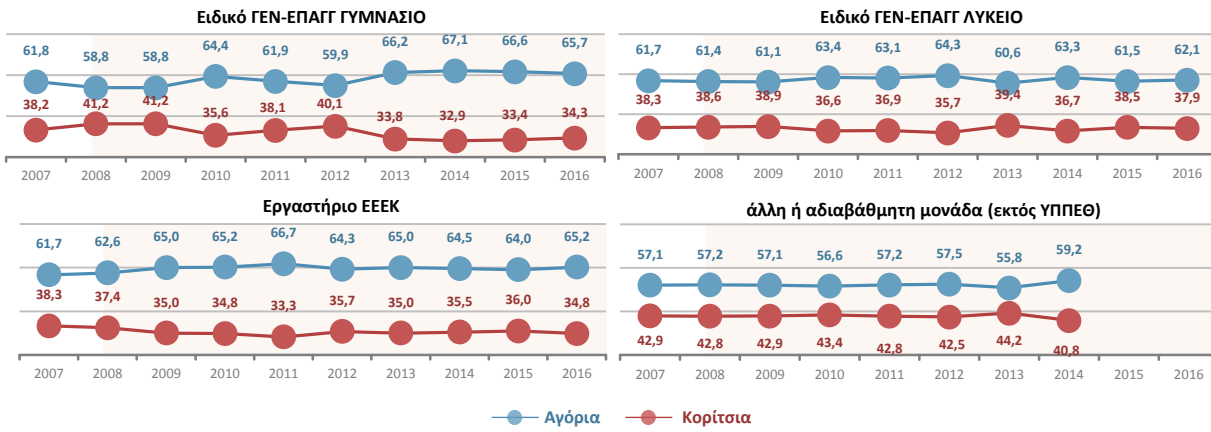

6. Κατανομή ως προς το φύλο του μαθητικού πληθυσμού των ΣΜΕΑΕ

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η ποσοστιαία κατανομή του μαθητικού πληθυσμού των ΣΜΕΑΕ στο

σύνολο της χώρας ως προς το φύλο ανά τύπο μονάδας την περίοδο 2007-2016.

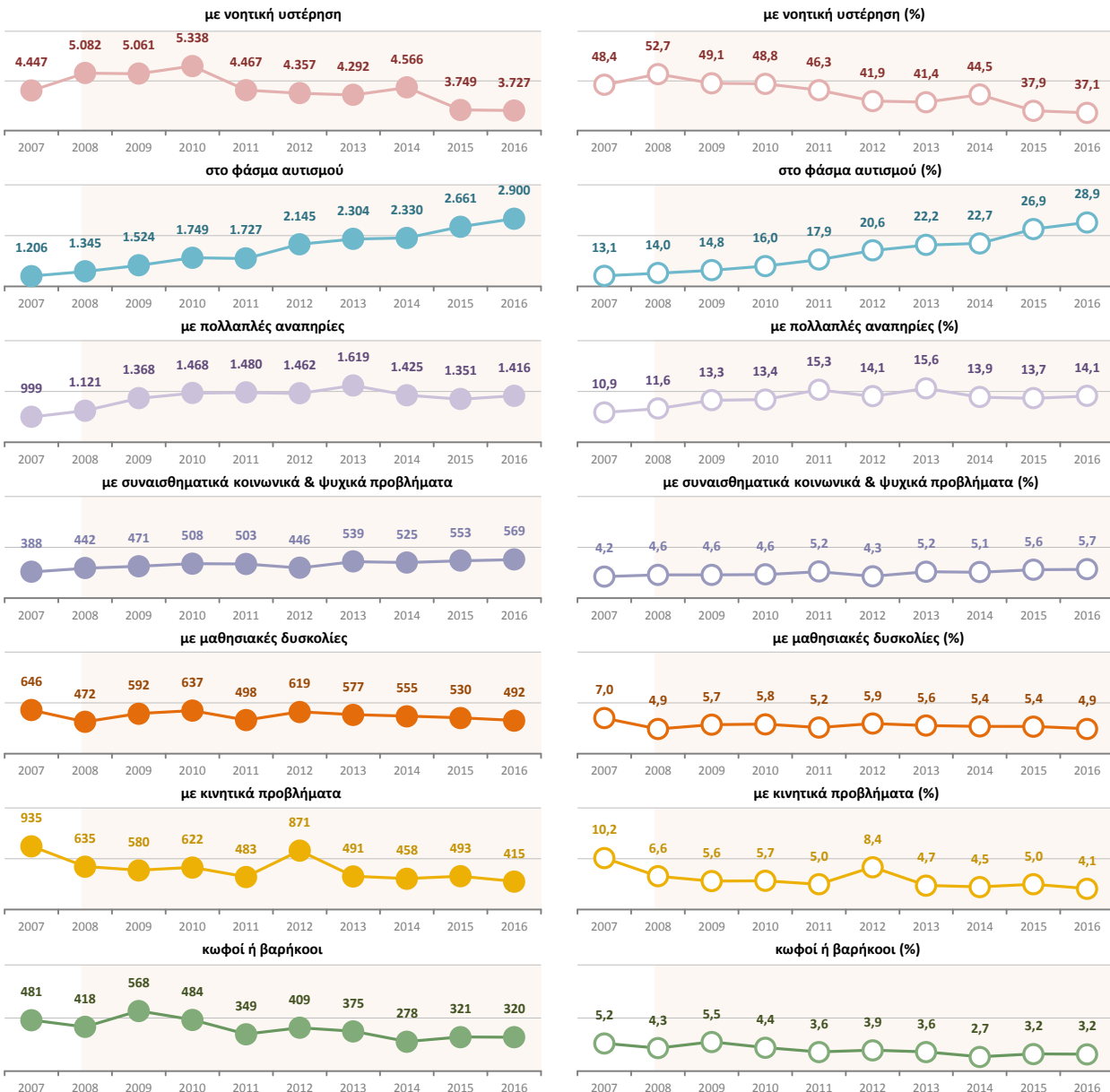

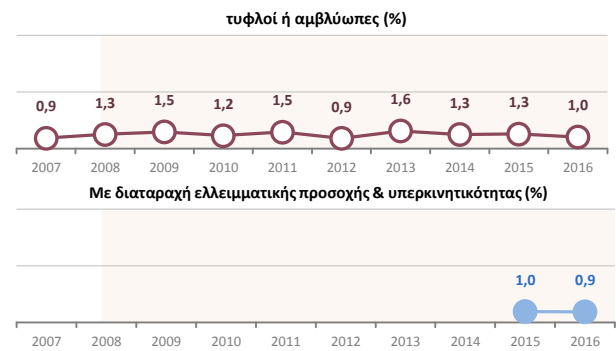
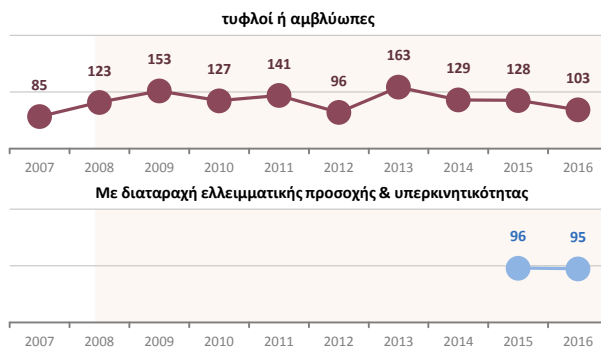
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

7. Κατανομή του μαθητικού πληθυσμού των ΣΜΕΑΕ ως προς την ειδική εκπαιδευτική ανάγκη

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται το πλήθος και η ποσοστιαία κατανομή του μαθητικού πληθυσμού που φοιτά κατά τη λήξη του σχολικού έτους στις ΣΜΕ-

ΑΕ της χώρας ανά κατηγορία ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης των μαθητών/-τριών την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

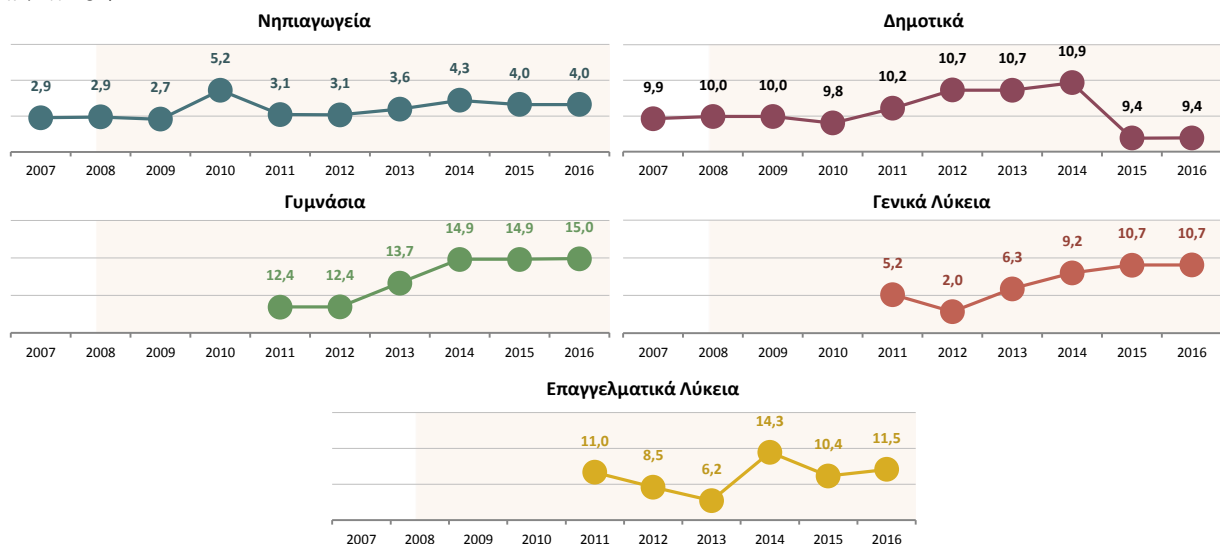
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

8. Δείκτες δομών & υποδομών της Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης (ISCED 0-1-2-3)

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η σταθμισμένη ⁸ μέση αναλογία μαθητές/-τριες της ΕΑΕ ανά τμήμα

⁸ Η στάθμιση του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το μαθητικό πληθυσμό των τμημάτων ένταξης ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στις περιφερειακές ενότητες της χώρας (weight)

ένταξης στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης της χώρας, ανά επιμέρους βαθμίδα και τύπο μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

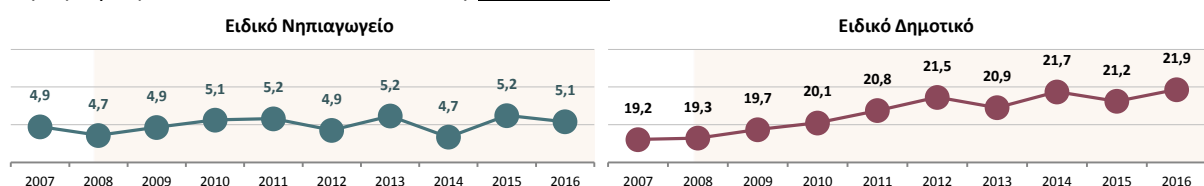

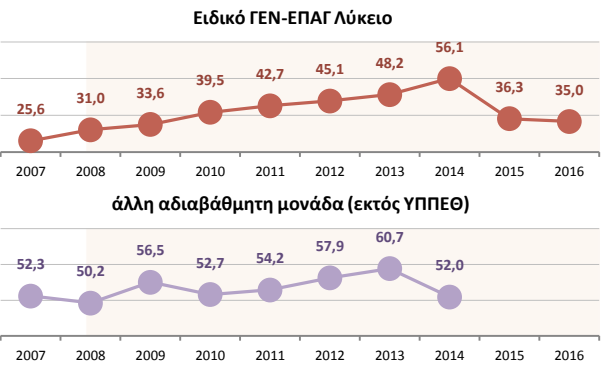
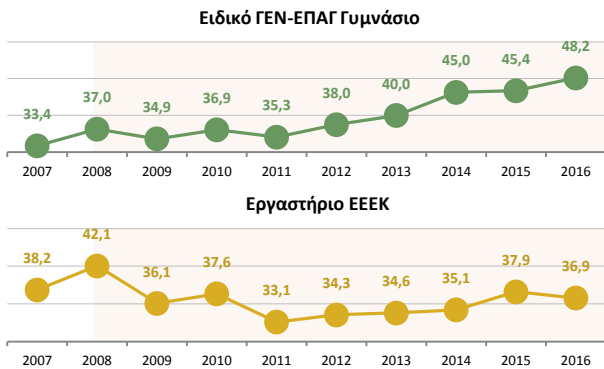
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Επικεντρώνοντας τη σταθμισμένη μέση αναλογία μαθητές/-τριες της ΕΑΕ ανά τμήμα ένταξης στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας γενικής εκπαίδευσης της χώρας ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας), αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 η μέση αναλογία στα Νηπιαγωγεία είναι 4,0 μαθητές/-τριες ανά ΤΕ, που αποτελεί και τη μικρότερη τιμή της μέσης αναλογίας μεταξύ των 5 διαφορετικών τύπων μονάδας στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, στα Δημοτικά σχολεία η μέση αναλογία είναι 9,4 μαθητές/-τριες ανά ΤΕ, στα Γυμνάσια η μέση αναλογία είναι 15,0 μαθητές/-τριες ανά ΤΕ, που αποτελεί και τη μεγαλύτερη

τιμή της μέσης αναλογίας μεταξύ των 5 διαφορετικών τύπων μονάδας στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, στα Γενικά Λύκεια η μέση αναλογία είναι 10,7 μαθητές/-τριες ανά ΤΕ, και στα Επαγγελματικά Λύκεια/ΤΕΕ η μέση αναλογία είναι 11,5 μαθητές/-τριες ανά ΤΕ.

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η σταθμισμένη μέση αναλογία μαθητές/-τριες ανά σχολική μονάδα της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας, ανά επιμέρους βαθμίδα και τύπο μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Επικεντρώνοντας τη σταθμισμένη μέση αναλογία μαθητές/-τριες ανά σχολική μονάδα της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας), αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 η μέση αναλογία στα Ειδικά Νηπιαγωγεία είναι 5,1 μαθητές/-τριες ανά μονάδα, που αποτελεί και τη μικρότερη τιμή της μέσης αναλογίας μεταξύ των 5 διαφορετικών τύπων μονάδας της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, στα Ειδικά Δημοτικά η μέση αναλογία είναι 21,9 μαθητές/-τριες ανά μονάδα, στα Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια η μέση

αναλογία είναι 48,2 μαθητές/-τριες ανά μονάδα, που αποτελεί και τη μεγαλύτερη τιμή της μέσης αναλογίας μεταξύ των 5 διαφορετικών τύπων μονάδας της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, στα Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια η μέση αναλογία είναι 35,0 μαθητές/-τριες ανά μονάδα, και στα Εργαστήρια ΕΕΕΚ η μέση αναλογία είναι 36,9 μαθητές/-τριες ανά μονάδα. Σημειώνεται ότι το 2014 η κατηγορία άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα (εκτός ΥΠΠΕΘ) καταγράφει υψηλή μέση αναλογία 52,0 μαθητές/-τριες ανά μονάδα.

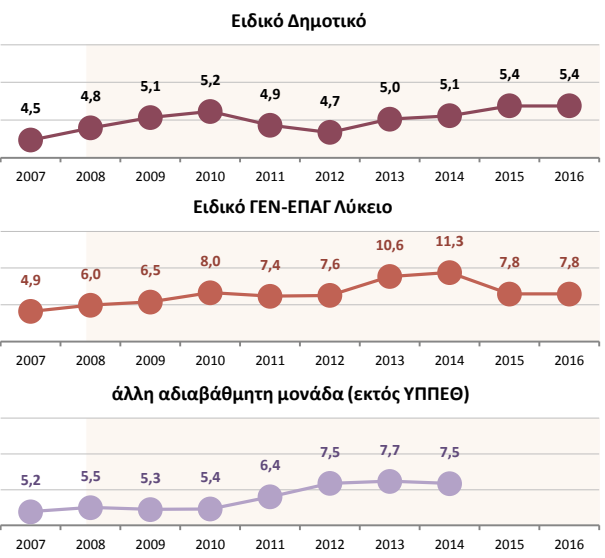
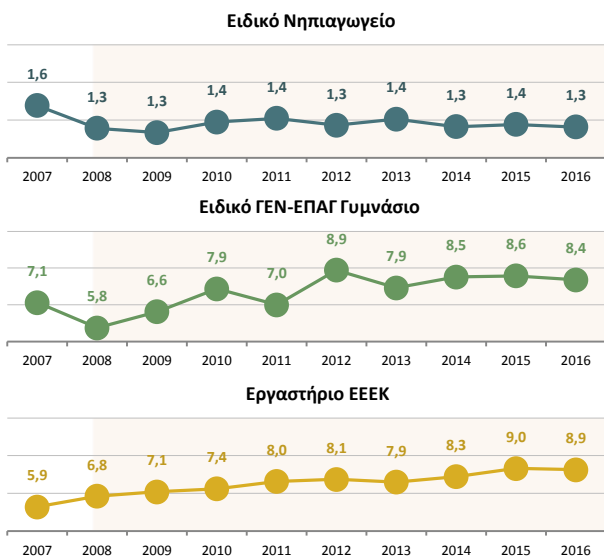
9. Αίθουσες διδασκαλίας ανά σχολική μονάδα (ΣΜΕΑΕ)

Με το δείκτη αίθουσες διδασκαλίας ανά σχολική μονάδα αποδίδεται ο σταθμισμένος μέσος⁹ της αναλογίας του πλήθους των αίθουσών διδασκαλίας ως προς το

πλήθος των σχολικών μονάδων της Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης την περίοδο 2007-2016.

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η σταθμισμένη μέση αναλογία αίθουσες ανά σχολική μονάδα στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ της χώρας, ανά επιμέρους βαθμίδα και τύπο μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

⁹ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των σχολικών μονάδων ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στις περιφερειακές ενότητες της χώρας

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Επικεντρώνοντας τη σταθμισμένη μέση αναλογία αίθουσες ανά σχολική μονάδα της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας ανά βαθμίδα και τύπο μονάδας), αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016:

- η μέση αναλογία στα Ειδικά Νηπιαγωγεία είναι 1,3 αίθουσες ανά μονάδα, που αποτελεί και τη μικρότερη τιμή της μέσης αναλογίας μεταξύ των 5 διαφορετικών τύπων μονάδας της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά,

- στα **Ειδικά Δημοτικά** η μέση αναλογία είναι **5,4** αίθουσες ανά μονάδα, τιμή που υποδηλώνει ότι στη χώρα υπάρχουν και **μη-πλήρη** ως προς τις λειτουργούσες τάξεις¹⁰ **Ειδικά Δημοτικά**,
- στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια** η μέση αναλογία είναι **8,4** αίθουσες ανά μονάδα, τιμή που υποδηλώνει ότι στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια** λειτουργούν και περισσότερα του ενός τμήματα ανά τάξη¹¹,
- στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια** η μέση αναλογία είναι **7,8** αίθουσες ανά μονάδα, τιμή που επίσης υποδη-

¹⁰ Στα **Ειδικά Δημοτικά** με **πλήρη** λειτουργία προβλέπονται 6 τάξεις και μία προπαρασκευαστική επομένως απαιτούνται τουλάχιστον 7 αίθουσες διδασκαλίας

¹¹ Στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια** προβλέπονται 3 τάξεις και μία προπαρασκευαστική επομένως απαιτούνται τουλάχιστον 4 αίθουσες διδασκαλίας

λώνει ότι στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια** λειτουργούν και περισσότερα του ενός τμήματα ανά τάξη¹²,

- και στα **Εργαστήρια ΕΕΕΚ** η μέση αναλογία είναι **8,9** αίθουσες ανά μονάδα, που αποτελεί και τη **μεγαλύτερη** τιμή της μέσης αναλογίας μεταξύ των **5** διαφορετικών τύπων μονάδας της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά τιμή.

Σημειώνεται ότι το 2014 η κατηγορία **άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα** (εκτός ΥΠΠΕΘ) καταγράφει υψηλή **μέση αναλογία (7,5** αίθουσες ανά μονάδα).

¹² Στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια** προβλέπονται 3 τάξεις και μία προπαρασκευαστική επομένως απαιτούνται τουλάχιστον 4 αίθουσες διδασκαλίας

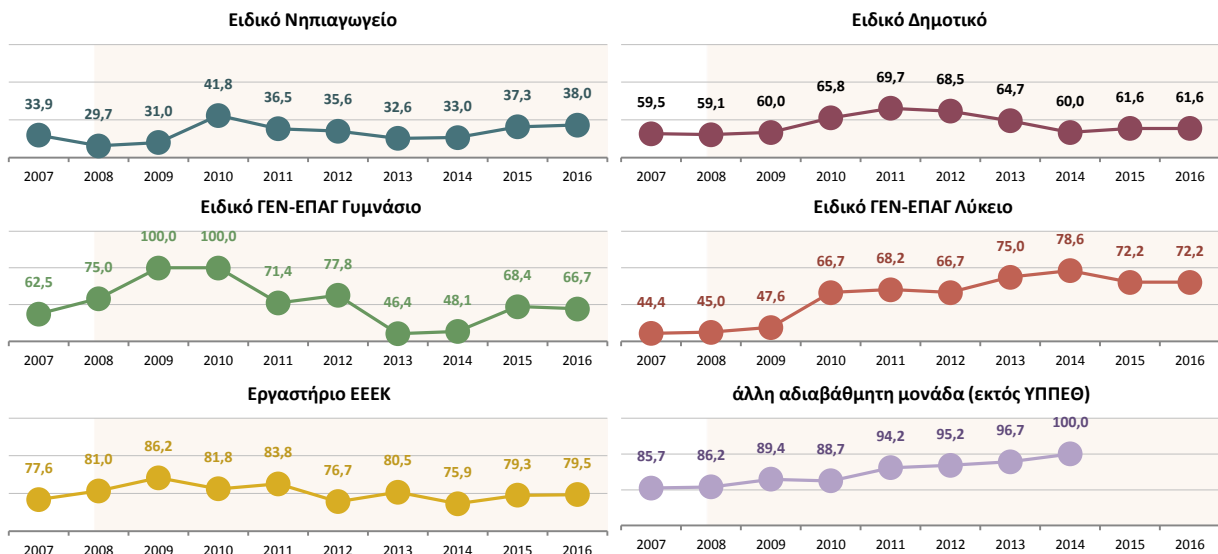
10. 1ος δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων ΣΜΕΑΕ (υποστήριξης της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης)

Με τον όρο **δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων υποστήριξης της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης** των μαθητών/-τριών αποδίδεται η **σταθμισμένη**¹³ **μέγιστη** τιμή του **ποσοστού** των **6 εργαστηρίων (λογοθεραπείας, φυσικοθεραπείας, εργοθεραπείας, κοινωνικού**

λειτουργού, ψυχολόγου και υδροθεραπείας) αναγομένων επί του συνόλου των σχολικών μονάδων της **Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης** την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται ο δείκτης **διαθέσιμων εργαστηρίων υποστήριξης της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης** των μαθητών/-τριών στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ** της χώρας, ανά επιμέρους **βαθμίδα** και **τύπο** μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

¹³ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των **σχολικών μονάδων** ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στις **περιφερειακές ενότητες** της χώρας

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) *Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ*

Επικεντρώνοντας στο δείκτη **διαθέσιμων εργαστηρίων υποστήριξης της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης** των μαθητών/-τριών της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας ανά **βαθμίδα** και **τύπο** μονάδας), αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 ο **δείκτης** στα **Ειδικά Νηπιαγωγεία** είναι **38,0%** των μονάδων, που αποτελεί και τη **μικρότερη** τιμή του δείκτη μεταξύ των **5** διαφορετικών τύπων μονάδας της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, στα **Ειδικά Δημοτικά** ο **δείκτης** είναι **61,6%** των

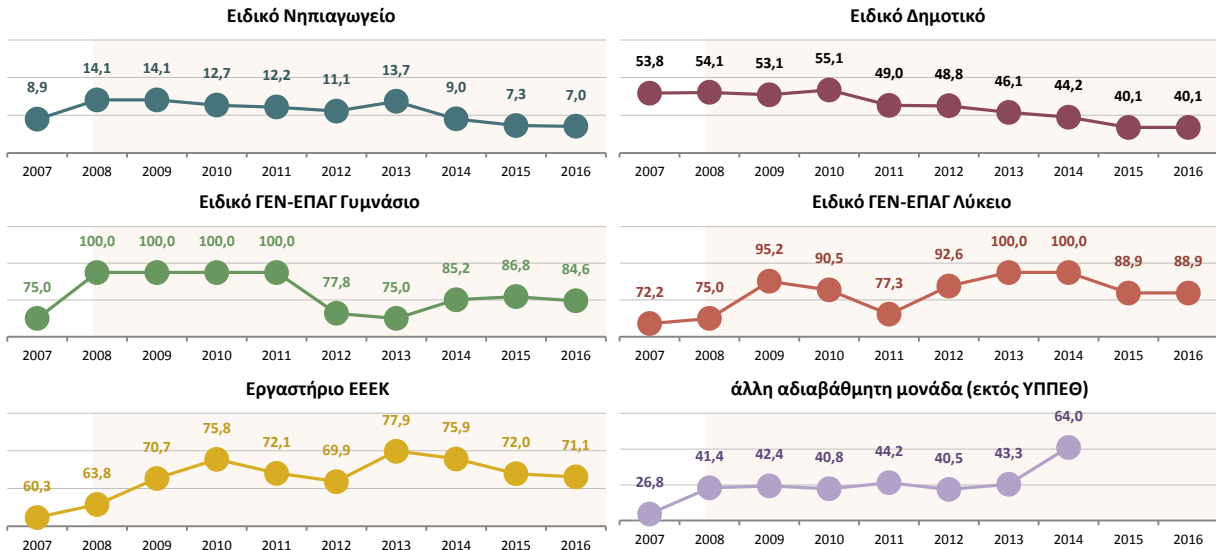
μονάδων, στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια** είναι **66,7%** των μονάδων, στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια** είναι **72,2%** των μονάδων, και στα **Εργαστήρια ΕΕΕΚ** είναι **79,5%** των μονάδων, που αποτελεί και τη **μεγαλύτερη** τιμή του δείκτη μεταξύ των **5** διαφορετικών τύπων μονάδας της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά. Σημειώνεται ότι το 2014 η κατηγορία **άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα** (εκτός ΥΠΠΕΘ) καταγράφει υψηλή τιμή του δείκτη (**100,0%** των μονάδων).

11. 2ος δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων ΣΜΕΑΕ (υποστήριξης των μαθησιακών αντικειμένων)

Με τον όρο **δείκτης διαθέσιμων εργαστηρίων υποστήριξης των μαθησιακών αντικειμένων** αποδίδεται η **σταθμισμένη¹⁴ μέγιστη** τιμή του **ποσοστού των 4 εργαστηρίων (φυσικών επιστημών, πληροφορικής, τε-**

χνολογίας και ξένων γλωσσών) αναγομένων επί του συνόλου των σχολικών μονάδων της **Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης** την περίοδο αναφοράς 2007-2016. Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται ο δείκτης **διαθέσιμων εργαστηρίων υποστήριξης των μαθησιακών αντικειμένων** στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ** της χώρας, ανά επιμέρους **βαθμίδα** και **τύπο** μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

¹⁴ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των **σχολικών μονάδων** ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στις **περιφερειακές ενότητες** της χώρας

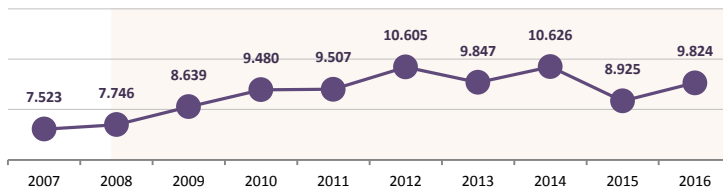

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) *Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ*

Επικεντρώνοντας στο δείκτη **διαθέσιμων εργαστηρίων υποστήριξης των μαθησιακών αντικειμένων** της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας ανά **βαθμίδα** και **τύπο** μονάδας), αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 ο **δείκτης** στα **Ειδικά Νηπιαγωγεία** είναι **7,0%** των μονάδων, που αποτελεί και τη **μικρότερη** τιμή του δείκτη μεταξύ των **5** διαφορετικών τύπων μονάδας της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, στα **Ειδικά Δημοτικά** ο **δείκτης** είναι **40,1%** των μονάδων, στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνά-**

σια είναι **84,6%** των μονάδων, στα **Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια** είναι **88,9%** των μονάδων, που αποτελεί και τη **μεγαλύτερη** τιμή του δείκτη μεταξύ των **5** διαφορετικών τύπων μονάδας της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας τη συγκεκριμένη χρονιά, και στα **Εργαστήρια ΕΕΕΚ** είναι **71,1%** των μονάδων. Σημειώνεται ότι το 2014 η κατηγορία **άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα** (εκτός ΥΠΠΕΘ) καταγράφει χαμηλότερη τιμή του δείκτη (**64,0%** των μονάδων).

12. Συνολικό προσωπικό στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση (ISCED 0-1-2-3)

Το **συνολικό προσωπικό** που υπηρετεί στην **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση** της χώρας επιμερίζεται ανά **αντικείμενο απασχόλησης** σε **3** βασικές κατηγορίες:

- σε **εκπαιδευτικό προσωπικό** (με διαφοροποίηση ανά **ειδικότητα** ως προς το μαθησιακό αντικείμενο),
- σε **ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό** (με διαφοροποίηση ανά **ειδικότητα** ως προς την υποστήριξη της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης των μαθητών/-τριών),
- και σε **λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό** (γραμματειακή υποστήριξη, λογιστήριο κλπ, επιστά-

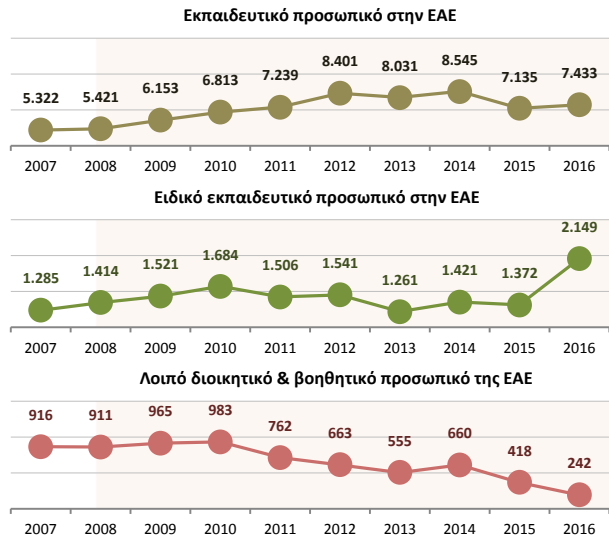
τες, οδηγοί, συνοδοί, μάγειρες, καθαρίστριες, κηπουροί κλπ).

Σημειώνεται ότι στο **συνολικό εκπαιδευτικό προσωπικό** που υπηρετεί στην **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση** περιλαμβάνεται το εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί στις **σχολικές μονάδες** της **Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης (ΣΜΕΑΕ)**, αλλά και το **εκπαιδευτικό προσωπικό** της **ΕΑΕ** που υπηρετεί στα **τιμήματα ένταξης** και **παράλληλης στήριξης** των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ σε

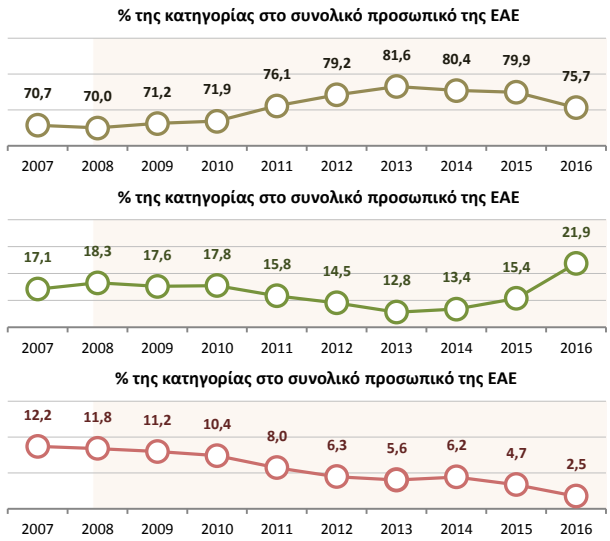

σχολικές μονάδες της γενικής (& επαγγελματικής) εκπαίδευσης.

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται το πλήθος του συνολικού προσωπικού που υπηρετεί κατά τη λήξη

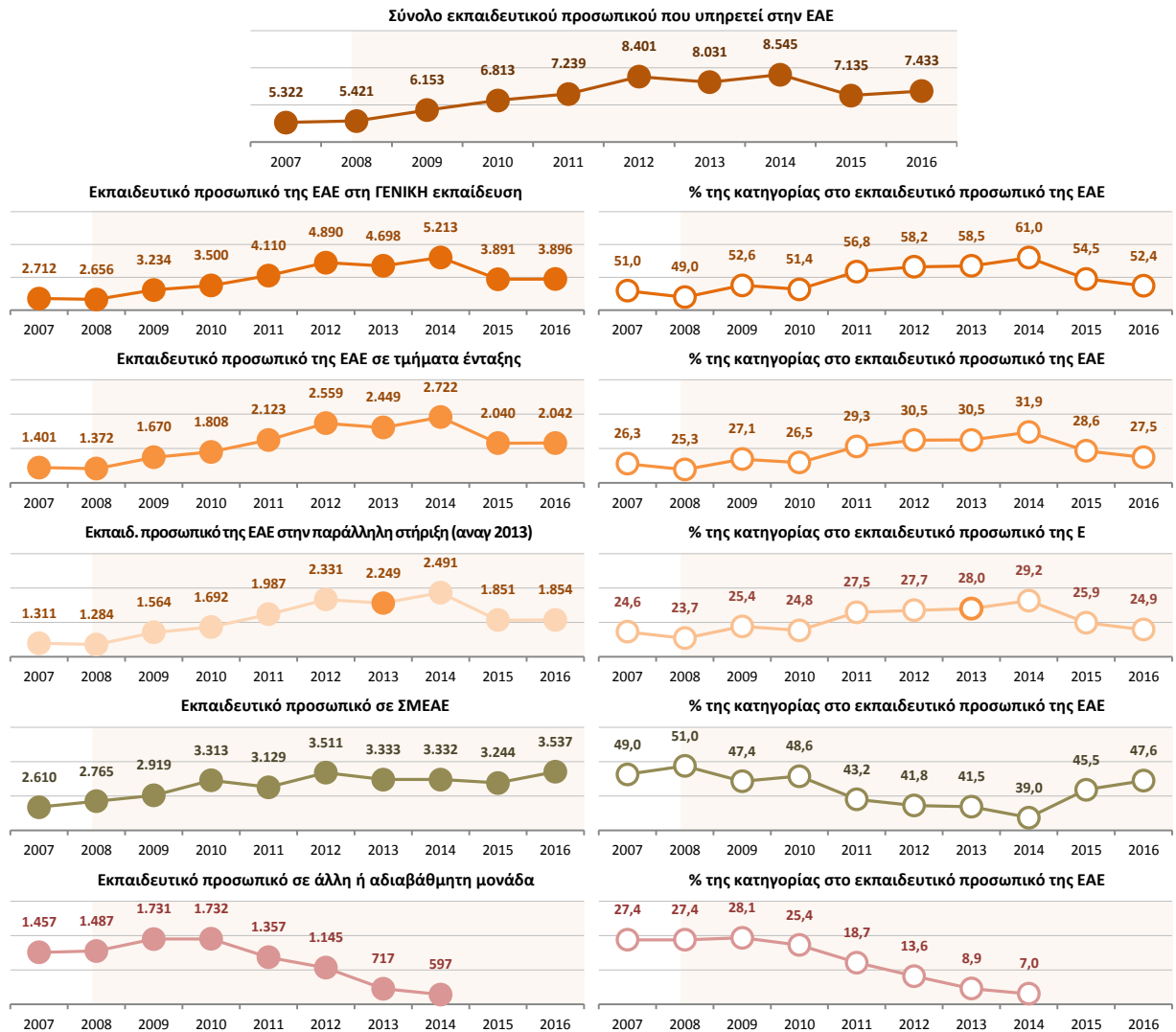

του σχολικού έτους στην **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση** στη χώρα συνολικά και ανά αντικείμενο απασχόλησης την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

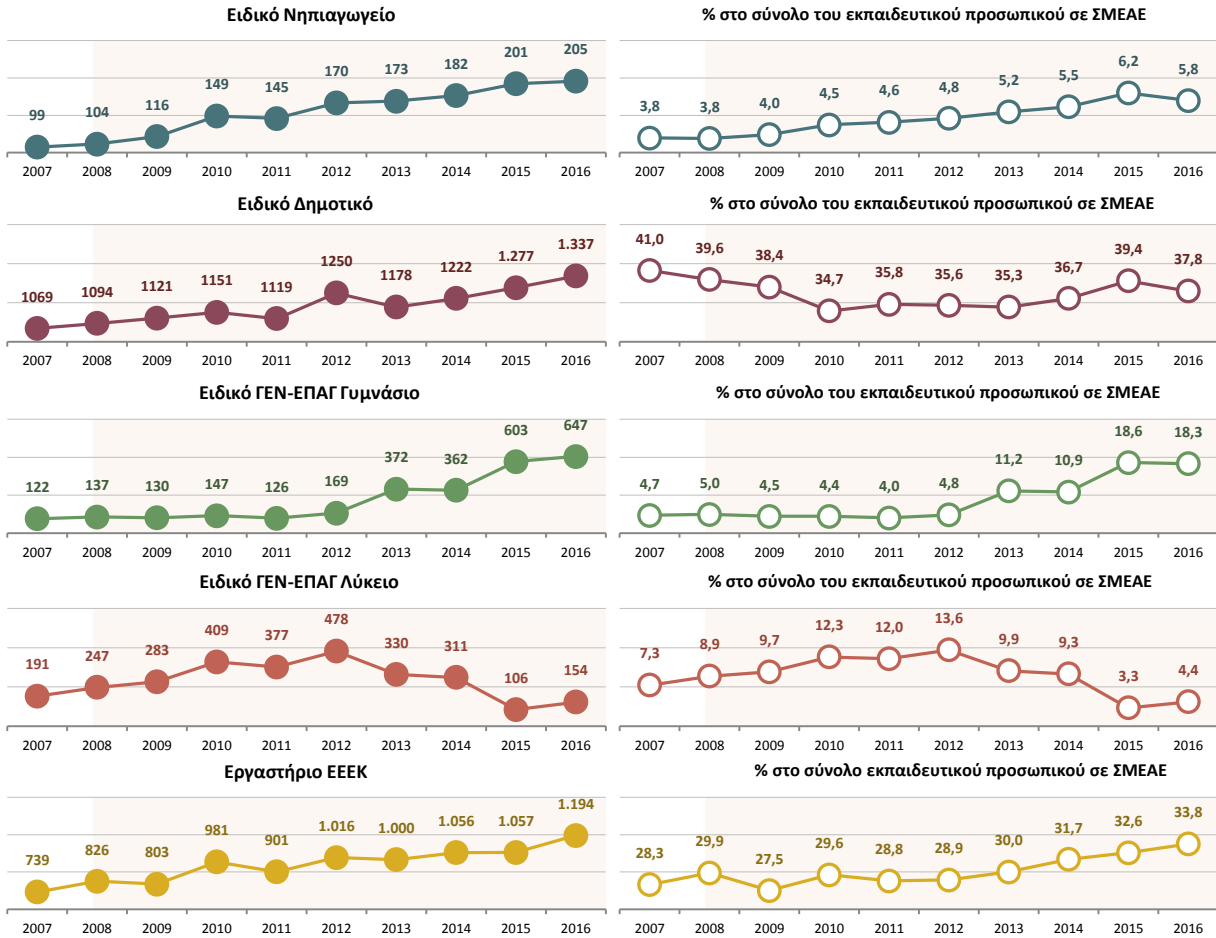
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

13. Εκπαιδευτικό προσωπικό στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση (ISCED 0-1-2-3)

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

14. Εκπαιδευτικό προσωπικό σε ΣΜΕΑΕ της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ

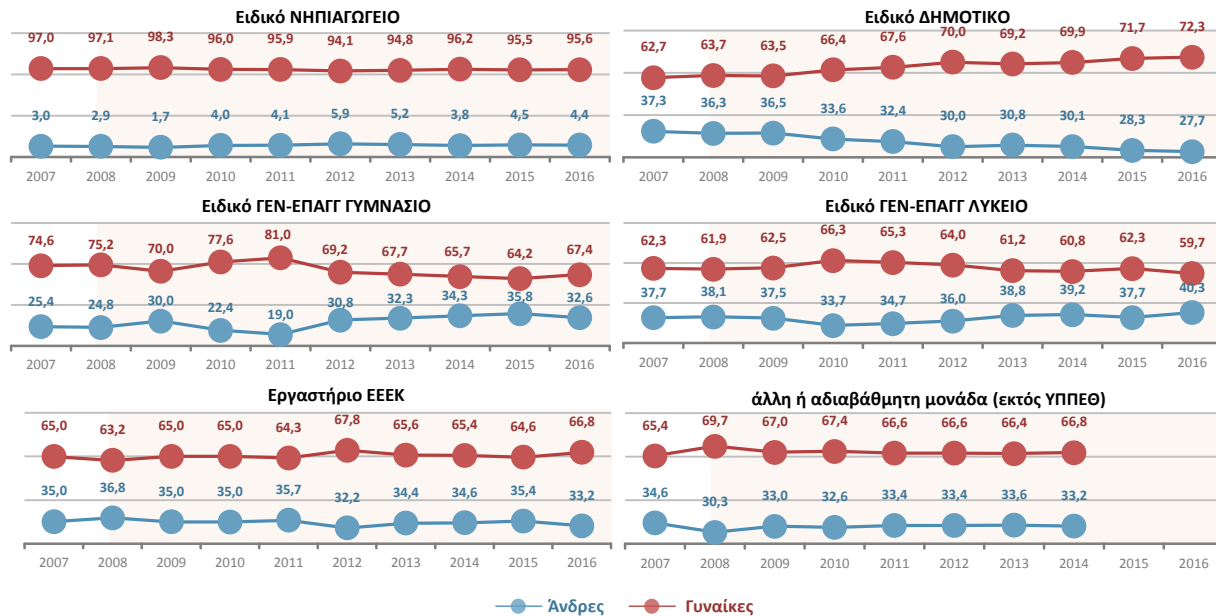

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

15. Κατανομή ως προς το φύλο του εκπαιδευτικού προσωπικού των ΣΜΕΑΕ

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η ποσοστιαία κατανομή του εκπαιδευτικού προσωπικού των ΣΜΕΑΕ

ΑΕ στο σύνολο της χώρας ως προς το φύλο ανά τύπο μονάδας την περίοδο 2007-2016.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

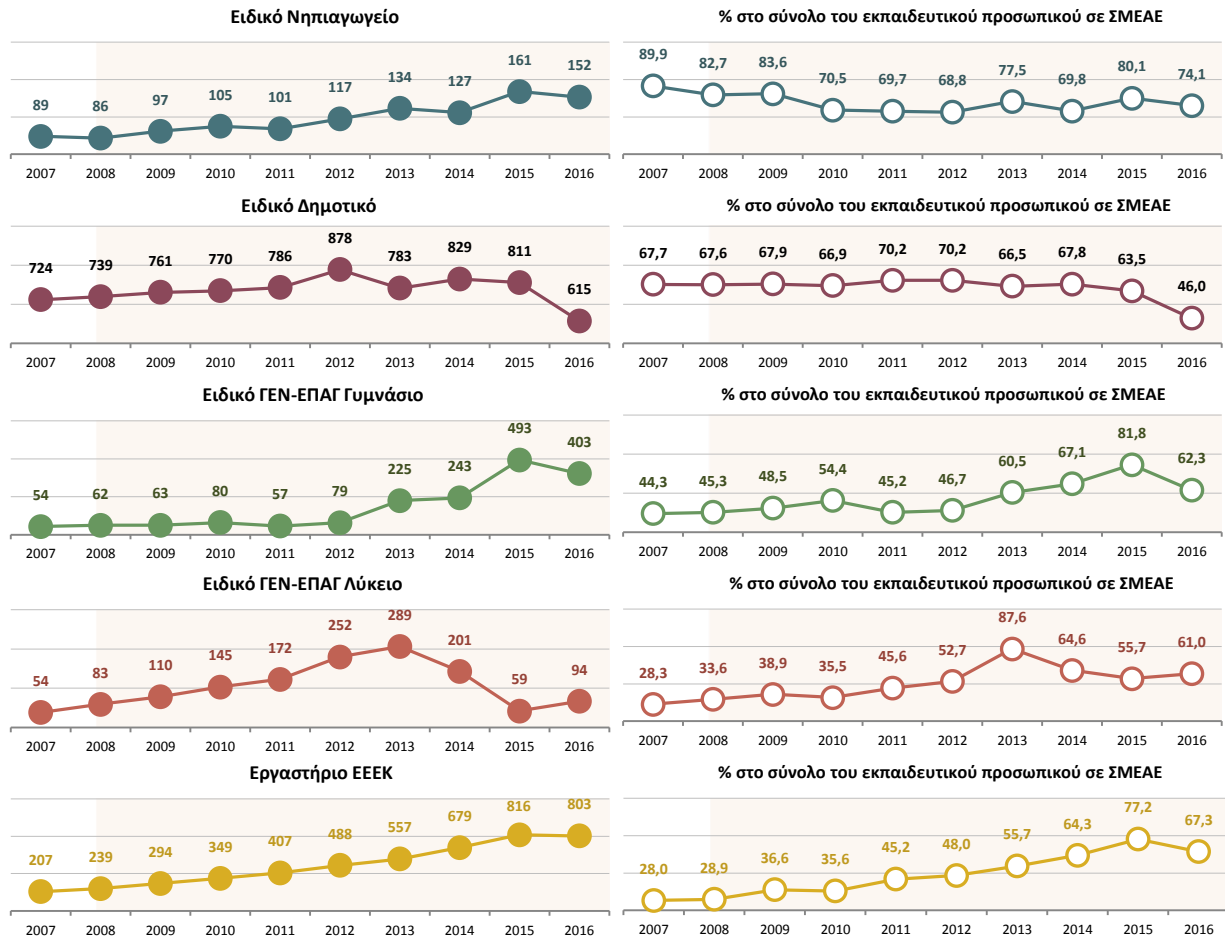
Επικεντρώνοντας στη διαφοροποίηση του φύλου των εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες της ΕΑΕ θα πρέπει να σημειωθεί η ιδιαίτερα σημαντική **υποεκπροσώπηση των ανδρών** εκπαιδευτικών έ-

ναντι των **γυναικών** στις επιμέρους μονάδες της (τυπικής & αδιαβάθμητης) **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** σε όλη την περίοδο αναφοράς (2007-2016).

16. Εκπαιδευτικό προσωπικό των ΣΜΕΑΕ με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται το **πλήθος** και η **ποσοστιαία αναλογία** του **εκπαιδευτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετεί κατά τη **λήξη** του σχολικού έτους στις ΣΜΕΑΕ της

χώρας, επί του **συνολικού εκπαιδευτικού προσωπικού** που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ της χώρας, ανά επιμέρους **βαθμίδα** και **τύπο** μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

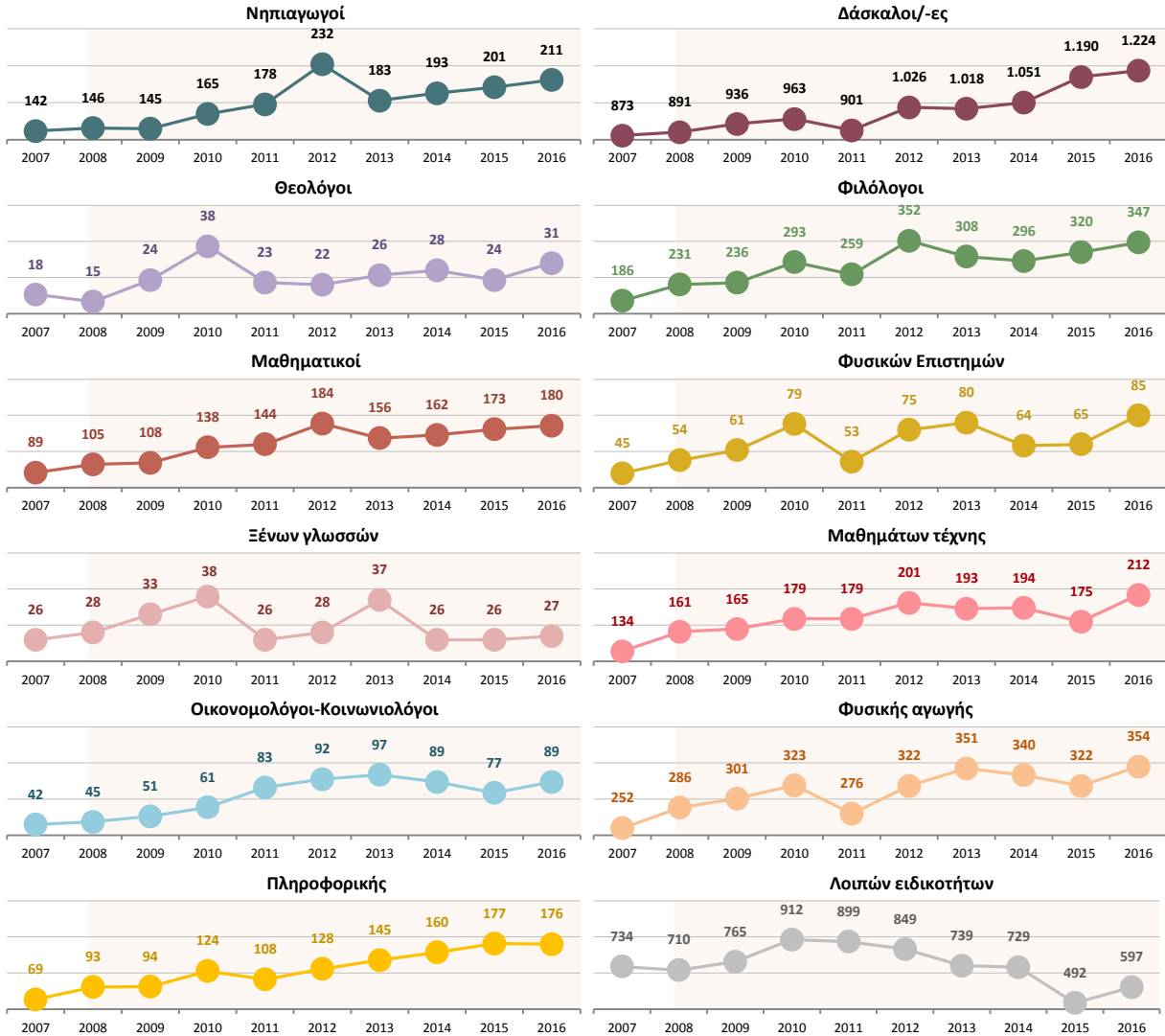

Επικεντρώνοντας στη δυναμική των επιμέρους **δικτύων σχολικών μονάδων** της ΕΑΕ (ανά **βαθμίδα** εκπαίδευσης και **τύπο** μονάδας) αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 από τους **2.067** εκπαιδευτικούς με **πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετούν σε **σχολικές μονάδες** της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας:

- στο **Ειδικό Νηπιαγωγείο** υπηρετούν **152** εκπαιδευτικοί με **πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που αντιστοιχούν στο **7,4%** του συνολικού **εκπαιδευτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετεί στις **σχολικές μονάδες** της ΕΑΕ,
- στο **Ειδικό Δημοτικό** υπηρετούν **615** εκπαιδευτικοί με **πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που αντιστοιχούν στο **29,8%** του συνολικού **εκπαιδευτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετεί στις **σχολικές μονάδες** της ΕΑΕ,

- στο **Ειδικό ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσιο** υπηρετούν **403** εκπαιδευτικοί με **πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που αντιστοιχεί στο **19,5%** του συνολικού **εκπαιδευτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετεί στις **σχολικές μονάδες** της ΕΑΕ,
- στο **Ειδικό ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκειο** υπηρετούν **94** εκπαιδευτικοί με **πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που αντιστοιχούν στο **4,5%** του συνολικού **εκπαιδευτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετεί στις **σχολικές μονάδες** της ΕΑΕ, και
- στο **Εργαστήριο ΕΕΕΚ** υπηρετούν **803** εκπαιδευτικοί με **πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που αντιστοιχούν στο **38,8%** του συνολικού **εκπαιδευτικού προσωπικού με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα** που υπηρετεί στις **σχολικές μονάδες** της ΕΑΕ.

17. Βασικές ειδικότητες των εκπαιδευτικών στις ΣΜΕΑΕ

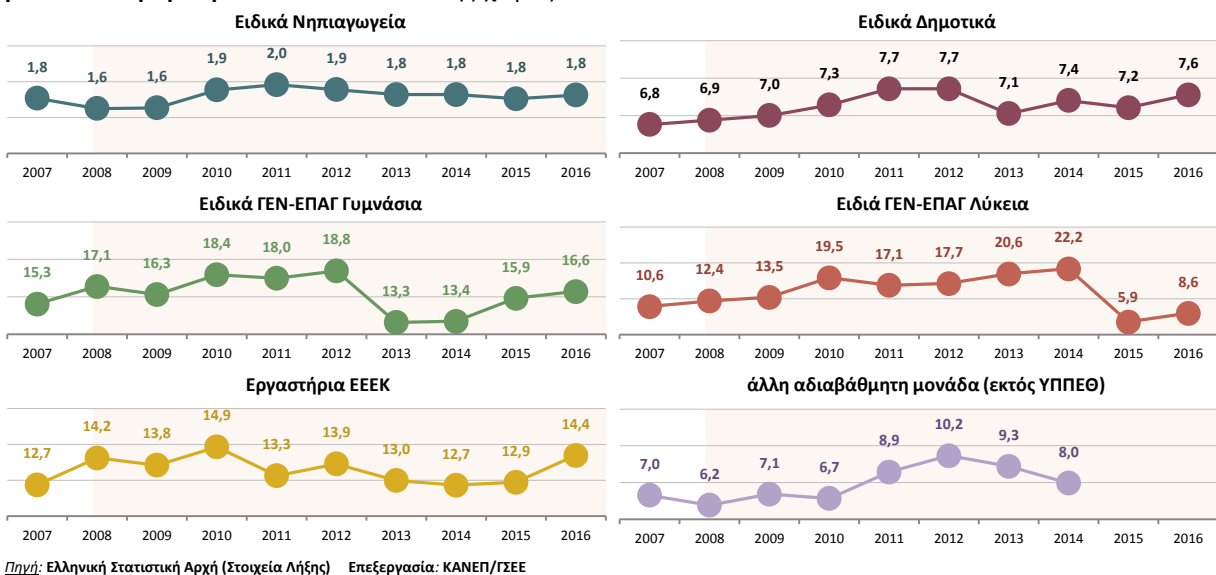

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

18. Δείκτης εκπαιδευτικοί ανα μονάδα στις ΣΜΕΑΕ

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η μέση αναλογία εκπαιδευτικοί ανά σχολική μονάδα στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ στο σύνολο της χώρας ανά

τύπο σχολικής μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Επικεντρώνοντας στη σταθμισμένη μέση αναλογία εκπαιδευτικοί ανά σχολική μονάδα στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ** της χώρας ανά τύπο σχολικής μονάδας, αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 η μέση αναλογία καταγράφει χαμηλότερες τιμές στις σχολικές μονάδες της **Πρωτοβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας (σταθμισμένη¹⁵ μέση αναλογία βαθμίδας **5,3** εκπαιδευτικοί

¹⁵ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των σχολικών μονάδων ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στο σύνολο της χώρας

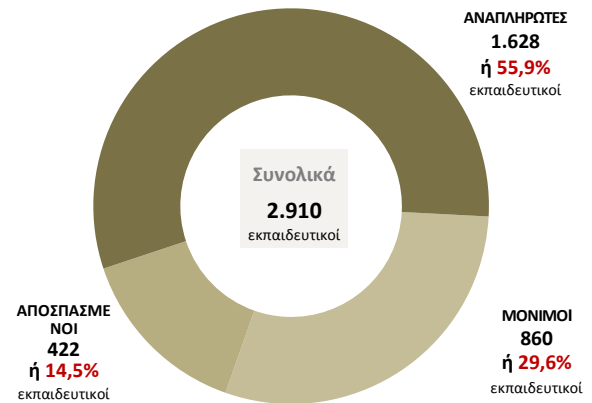
ανά μονάδα), ενώ καταγράφει υψηλότερες τιμές στις σχολικές μονάδες της **Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας (σταθμισμένη μέση αναλογία βαθμίδας **14,3** εκπαιδευτικοί ανά μονάδα). Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2014 στην κατηγορία άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα (εκτός ΥΠΠΕΘ) η σταθμισμένη μέση αναλογία εκπαιδευτικοί ανά σχολική μονάδα είναι **8,2** εκπαιδευτικοί ανά μονάδα.

Οργανική θέση του εκπαιδευτικού προσωπικού σε ΣΜΕΑΕ της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ

Το παρόν εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί σε θέση διδάσκοντος στις σχολικές μονάδες του δημόσιου τομέα της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** (συνολικά **2.910** εκπαιδευτικοί) διακρίνεται ως προς την οργανική θέση του στη σχολική μονάδα: (α) σε μόνιμους εκπαιδευτικούς¹⁶, (β) σε αποσπασμένους στη συγκεκριμένη μονάδα εκπαιδευτικούς¹⁷, και (γ) σε αναπληρωτές εκπαιδευτικούς¹⁸.

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται το πλήθος του παρόντος εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετεί σε θέση διδάσκοντος στις σχολικές μονάδες του δημόσιου τομέα της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** στο σύνολο της χώρας επιμερισμένο ως προς την οργανική θέση του στη μονάδα που υπηρετεί το σχολικό έτος 2015-2016.

Γράφημα 7.1: Πλήθος παρόντος εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετεί σε θέση διδάσκοντος στις σχολικές μονάδες του δημόσιου τομέα της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** στο σύνολο της χώρας ως προς την οργανική θέση του στη μονάδα το σχολικό έτος 2015-2016

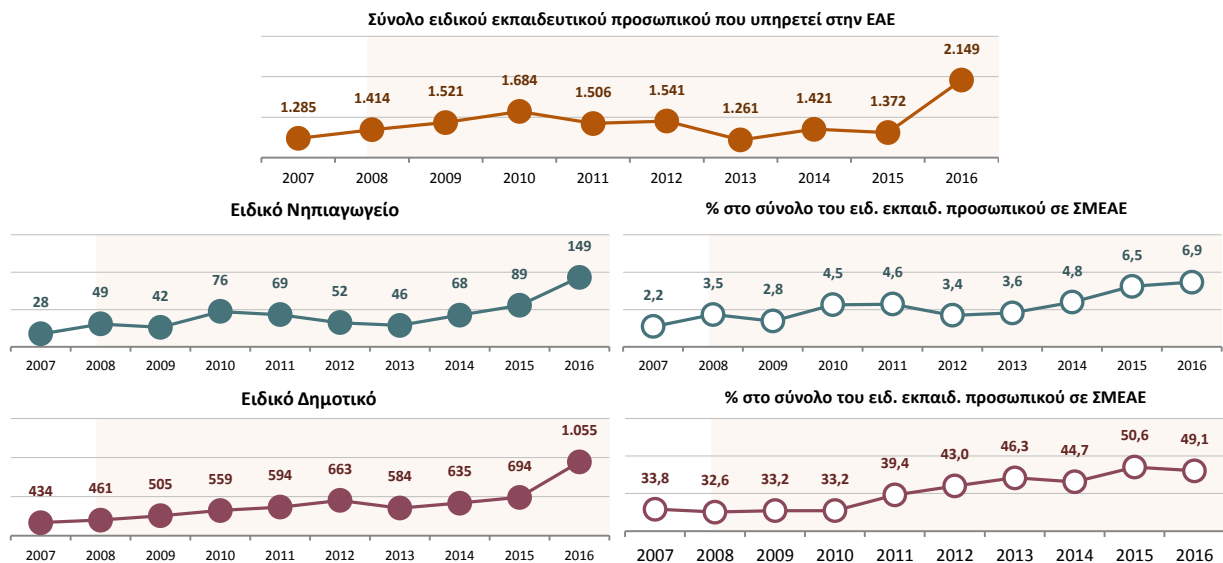
¹⁶ Στην κατηγορία δεν περιλαμβάνονται οι διευθυντές/ προϊστάμενοι και υποδιευθυντές των σχολικών μονάδων

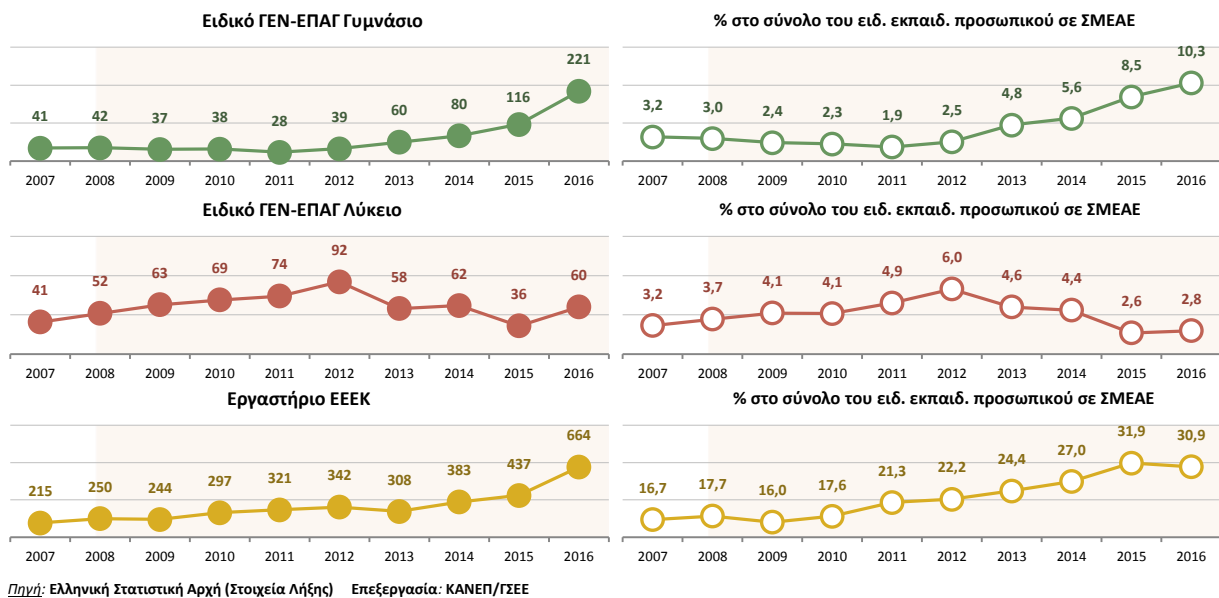
¹⁷ Αποσπασμένοι στη μονάδα είναι οι εκπαιδευτικοί που έχουν οργανική θέση σε άλλη μονάδα, αλλά έχουν αποσπαστεί και υπηρετούν στη συγκεκριμένη, καλύπτοντας το οργανικό κενό απότοπος εκπαιδευτικού

¹⁸ Αναπληρωτές εκπαιδευτικοί είναι οι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν στη μονάδα αναπληρώνοντας απότοπος μόνιμο εκπαιδευτικό της μονάδας και υπηρετεί για το χρονικό διάστημα αναπλήρωσης

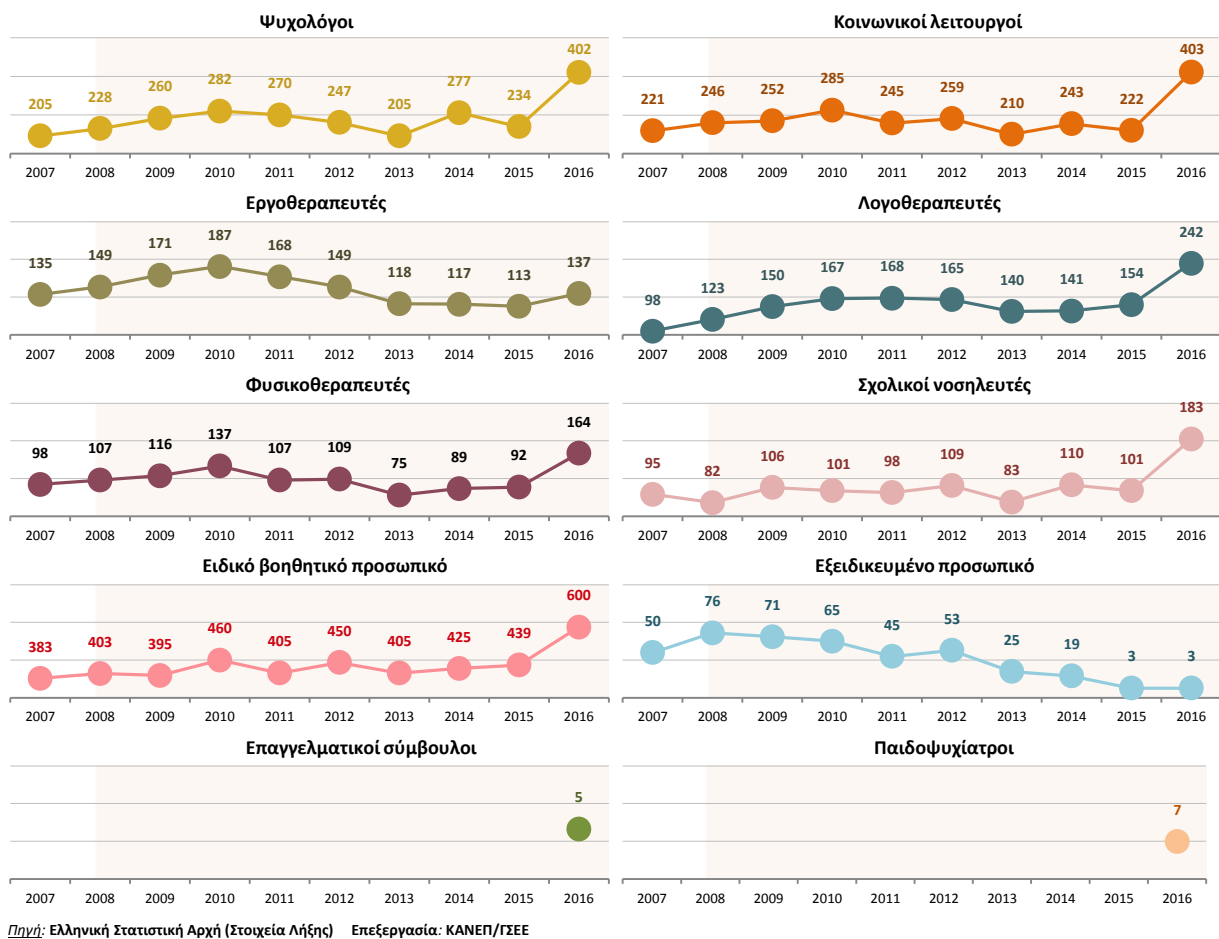
Το 2016, από το σύνολο των **2.910 παρόντων** εκπαιδευτικών που υπηρετούν σε θέση διδάσκοντος στις σχολικές μονάδες του δημόσιου τομέα της **Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης στο σύνολο της χώρας, το **55,9%** (ή **1.628** εκπαιδευτικοί) είναι αναπληρωτές εκπαιδευτικοί, το **29,6%** (ή **860** εκπαιδευτικοί) είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί, και το **14,5%** (ή **422** εκπαιδευτικοί) είναι αποσπασμένοι εκπαιδευτικοί.

19. Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό σε ΣΜΕΑΕ της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ

20. Ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό σε ΣΜΕΑΕ ανά ειδικότητα

Το 2016, από το σύνολο των 2.146 ειδικών εκπαιδευτικών που αποτελούν το **συνολικό ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό πλήρους απασχόλησης της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας και ως προς την βασική κατηγορία **ειδικότητας** των ειδικών εκπαιδευτικών υπηρετούν:

- **402 ψυχολόγοι**, που αντιστοιχούν στο **18,7%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **403 κοινωνικοί λειτουργοί**, που αντιστοιχούν στο **18,8%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **137 εργοθεραπευτές**, που αντιστοιχούν στο **6,4%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,

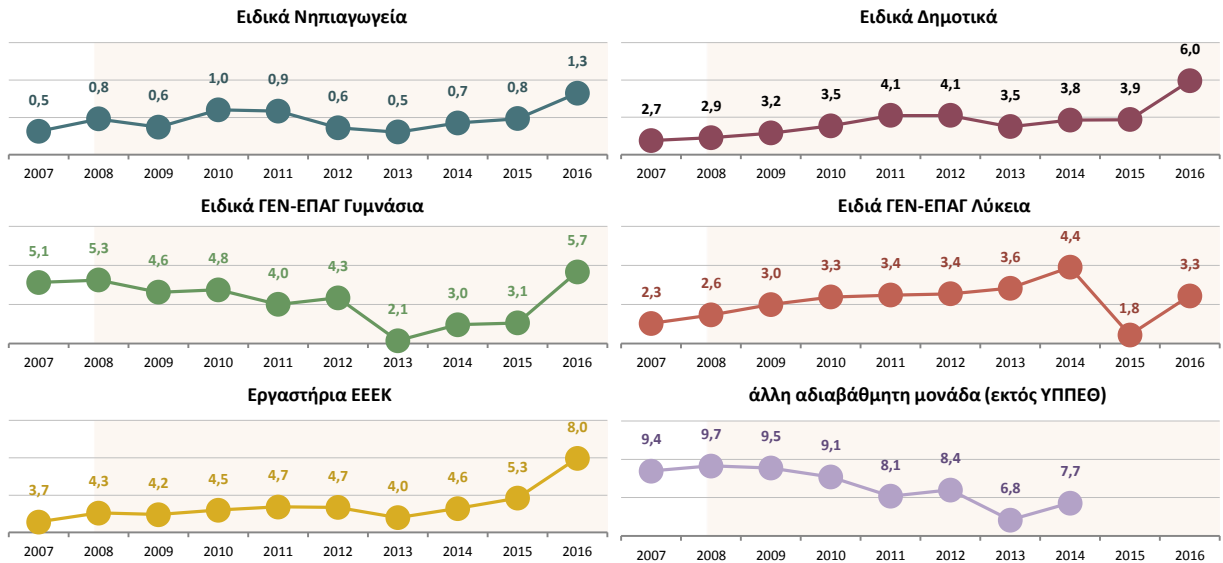

- **242 λογοθεραπευτές**, που αντιστοιχούν στο **11,3%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **164 φυσικοθεραπευτές**, που αντιστοιχούν στο **7,6%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **183 σχολικοί νοσηλευτές**, που αντιστοιχούν στο **8,5%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **600** εκπαιδευτικοί που υπηρετούν ως **ειδικό βοηθητικό προσωπικό**, που αντιστοιχούν στο **28,0%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **3** εκπαιδευτικοί που υπηρετούν ως **εξειδικευμένο προσωπικό**, που αντιστοιχούν στο **0,1%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού,
- **5 επαγγελματικοί σύμβουλοι**, που αντιστοιχούν στο **0,2%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού, και
- **7 παιδοψυχίατροι**, που αντιστοιχούν στο **0,3%** του συνολικού ειδικού εκπαιδευτικού προσωπικού.

21. Δείκτης ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό ανα μονάδα στις ΣΜΕΑΕ

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η μέση αναλογία ειδικό εκπαιδευτικό πλήρους απασχόλησης ανά σχολική μονάδα στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια**

ΕΑΕ στο σύνολο της χώρας ανά τύπο σχολικής μονάδας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

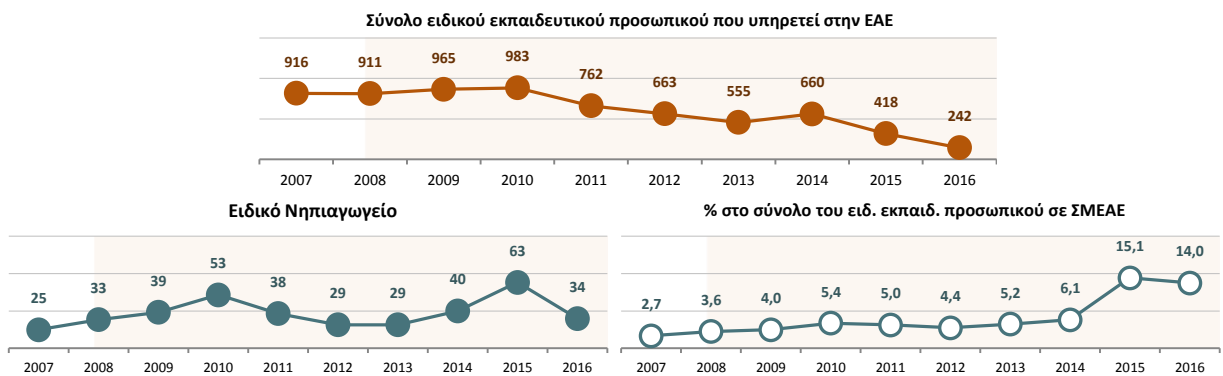
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

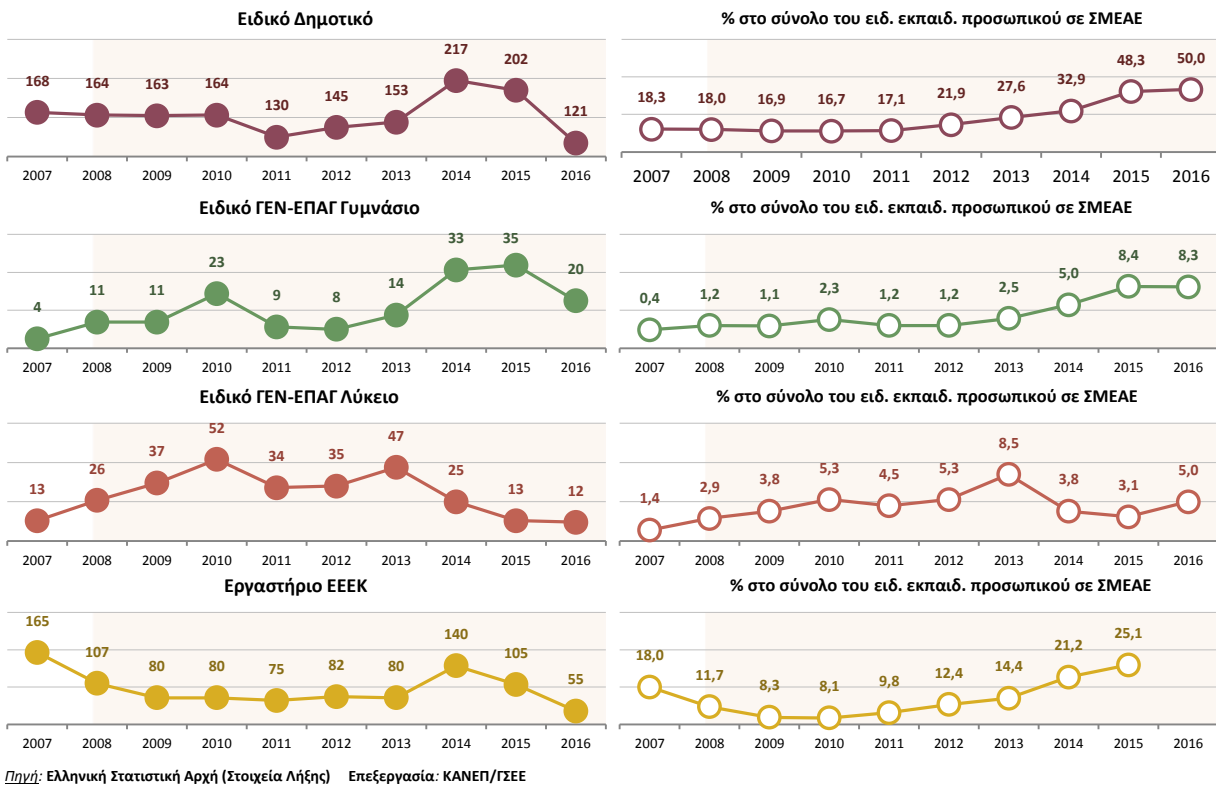
Επικεντρώνοντας στη μέση αναλογία ειδικό εκπαιδευτικό ανά σχολική μονάδα στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ** στο σύνολο της χώρας ανά τύπο σχολικής μονάδας, αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 η μέση αναλογία καταγράφει τιμές χαμηλότερες στις σχολικές μονάδες της **Πρωτοβάθμιας ΕΑΕ** της χώρας (σταθμισμένη μέση αναλογία βαθμίδας **4,1** ειδικό εκπαιδευτικό ανά μονάδα), ενώ καταγράφει υψηλότερες τιμές στις σχολικές μονάδες της **Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ** της

χώρας (σταθμισμένη¹⁹ μέση αναλογία βαθμίδας **6,7** ειδικό εκπαιδευτικό ανά μονάδα). Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2014 στην κατηγορία άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα (εκτός ΥΠΠΕΘ) η σταθμισμένη μέση αναλογία ειδικό εκπαιδευτικό ανά σχολική μονάδα είναι **7,7** ειδικό εκπαιδευτικό ανά μονάδα.

¹⁹ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των σχολικών μονάδων ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στο σύνολο της χώρας

22. Λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό σε ΣΜΕΑΕ της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ

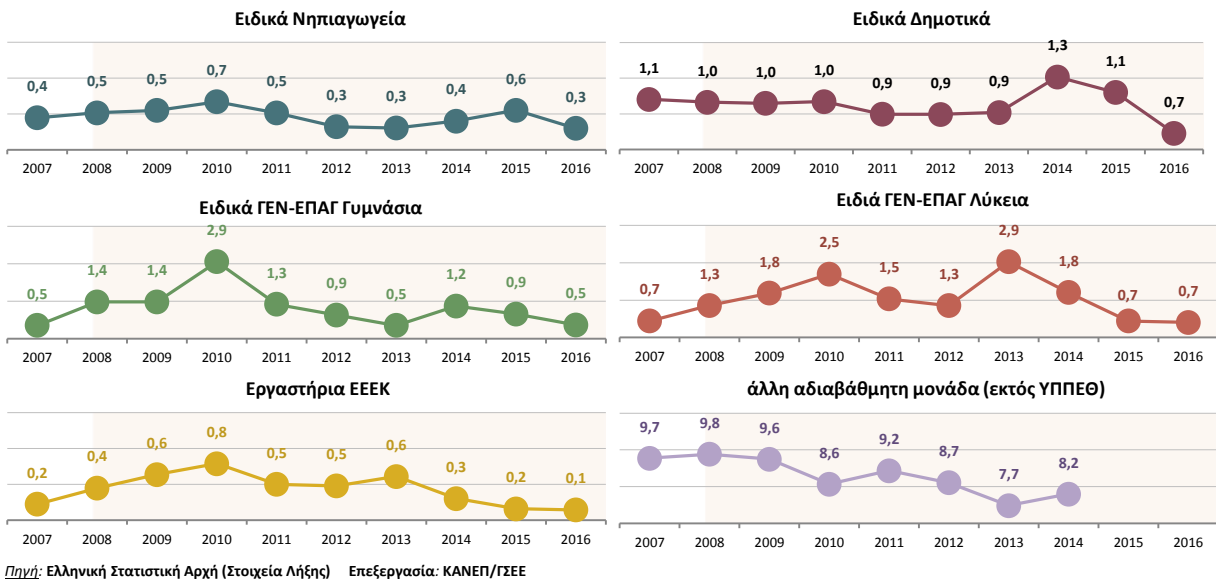

23. Δείκτης λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό ανα μονάδα στις ΣΜΕΑΕ

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται η σταθμισμένη μέση αναλογία λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό ανά σχολική μονάδα στην Πρωτοβάθμια &

Δευτεροβάθμια ΕΑΕ ανά τύπο σχολικής μονάδας στο σύνολο της χώρας την περίοδο αναφοράς 2007-2016.

Επικεντρώνοντας στη μέση αναλογία λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό ανά σχολική μονάδα στην Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια ΕΑΕ ανά τύπο σχολικής μονάδας στο σύνολο της χώρας, αξίζει να σημειωθεί ότι το 2016 η μέση αναλογία καταγράφει τιμές οριακά υψηλότερες στις σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας

ΕΑΕ της χώρας (σταθμισμένη²⁰ μέση αναλογία βαθμίδας 0,5 άτομα ανά μονάδα), έναντι της οριακά χαμηλότερης τιμής στις σχολικές μονάδες της Δευτεροβάθμιας ΕΑΕ της χώρας (σταθμισμένη μέση αναλογία βαθμίδας 0,3 άτομα ανά μονάδα). Αξίζει να σημειωθεί ότι το 2014 στην κατηγορία άλλη ή αδιαβάθμητη μονάδα

²⁰ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των σχολικών μονάδων ανά βαθμίδα και τύπο σχολικής μονάδας στο σύνολο της χώρας

(εκτός ΥΠΠΕΘ) η σταθμισμένη μέση αναλογία λοιπό διοικητικό & βοηθητικό προσωπικό ανά σχολική μο-

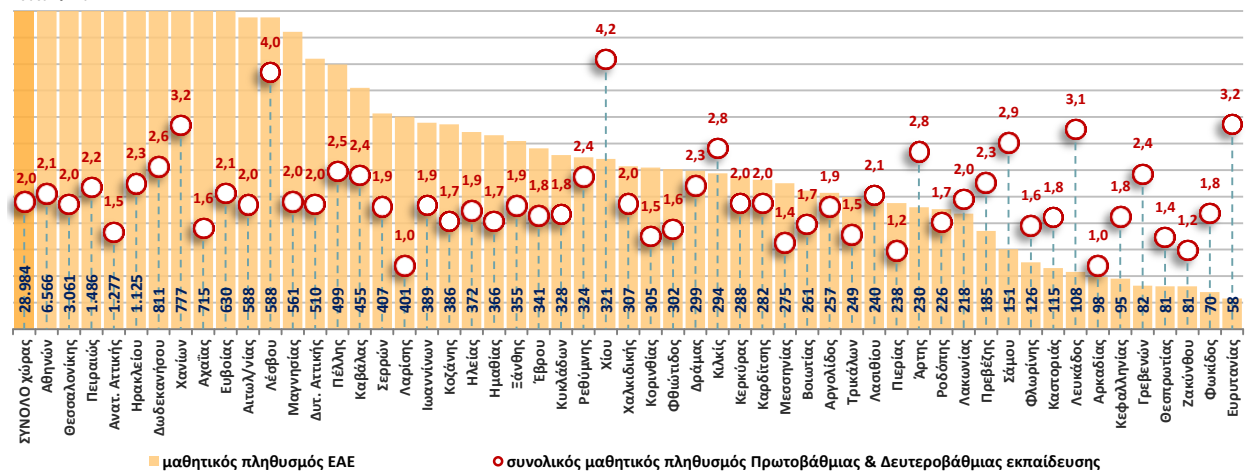
νάδα είναι **8,2** άτομα ανά μονάδα.

24. Γεωγραφική διάσταση της διαφοροποίησης των δεικτών της ΕΑΕ στην Ελλάδα

Στο ακόλουθο γράφημα αποτυπώνεται το πλήθος των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ISCED 0-1-2-3 (Γενικής και Ειδικής), και αναλογία τους ως προς το συνολικό μαθητικό πληθυσμό των συγκεκριμένων βαθμίδων στις **54 περιφερειακές ενότητες** (NUTS3) της χώρας το **2015**, για τις οποίες διατίθενται σχετικά στοιχεία. Σημειώνεται ότι στον πληθυσμό των μαθητών/-τριών που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της γενικής Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης καταγράφονται μόνο όσοι

υποστηρίζονται σε τμήματα ένταξης, αφού δεν δημοσιοποιούνται στοιχεία για τους μαθητές/-τριες της ΕΑΕ που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της γενικής Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης με παράλληλη στήριξη. Τέλος, και ως προς το έτος αναφοράς θα πρέπει να σημειωθεί ότι κατά τη συγγραφή της παρούσας ετήσιας έκθεσης δεν είχαν δημοσιοποιηθεί από την ΕΛΣΤΑΤ στοιχεία λήξης του σχολικού έτους **2015-2016** για τη γενική Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια εκπαίδευση

Γράφημα 5.1: Πλήθος των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας ISCED 0-1-2-3 (Γενικής και Ειδικής) εκπαίδευσης, και αναλογία τους ως προς το συνολικό μαθητικό πληθυσμό των συγκεκριμένων βαθμίδων στις 54 περιφερειακές ενότητες (NUTS3) της χώρας το 2015

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) | Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Το 2015, **28.984** μαθητές/-τριες της ΕΑΕ φοιτούν σε σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας (Γενικής & Ειδικής) εκπαίδευσης, που αντιστοιχούν στο **2,0%** του συνολικού μαθητικού πληθυσμού της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας (Γενικής & Ειδικής) εκπαίδευσης της χώρας (**1.456.725** μαθητές/-τριες). Τη συγκεκριμένη χρονιά και λαμβάνοντας υπόψη την περιφερειακή ενότητα της έδρας των μονάδων και συνακόλουθα της κατοικίας των συγκεκριμένων μαθητών/-τριών, θα πρέπει να σημειωθεί ότι το **22,5%** εξ αυτών (ή **6.566** μαθητές/-τριες) ανήκουν στην περιφερειακή ενότητα Αθηνών και κατά φθίνουσα σειρά ποσοστού ακολουθούν οι **16** περιφερειακές ενότητες με μαθητικό πληθυσμό της ΕΑΕ που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας (Γενικής & Ειδικής) εκπαίδευσης με πλήθος μεγαλύτερο των **400** μαθητών/-τριών της ΕΑΕ: Θεσσαλονίκης (το **10,5%** ή **3.061** μαθητές/-τριες), Πειραιώς (το **5,1%** ή **1.486** μαθητές/-τριες), Ανατ. Αττικής (το **4,4%** ή **1.277** μαθητές/-τριες), Ηρακλείου (το **3,9%** ή **1.125** μαθητές/-τριες), Δωδεκανήσου (το **2,8%** ή **811** μαθητές/-τριες), Χανίων (το **2,7%** ή **777** μαθητές/-τριες), Αχαΐας (το **2,5%** ή **715** μαθητές/-τριες), Ευβοίας (το **2,2%** ή **630**

μαθητές/-τριες), Λέσβου και Αιτωλοακαρνανίας (το **2,0%** ή **588** μαθητές/-τριες), Μαγνησίας (το **1,9%** ή **561** μαθητές/-τριες), Δυτ. Αττικής (το **1,7%** ή **510** μαθητές/-τριες), Μαγνησίας (το **1,7%** ή **499** μαθητές/-τριες), Καβάλας (το **1,6%** ή **455** μαθητές/-τριες), Σερρών (το **1,4%** ή **407** μαθητές/-τριες), και Λαρίσης (το **1,4%** ή **401** μαθητές/-τριες). Στις υπόλοιπες **37** περιφερειακές ενότητες ανήκει το **29,8%** του συγκεκριμένου μαθητικού πληθυσμού (ή **8.703** μαθητές/-τριες) με μέσο ποσοστό επί του συνολικού μαθητικού πληθυσμού της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ανά περιφερειακή ενότητα να είναι **0,8%**.

Την ίδια χρονιά, το πλήθος των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ που φοιτούν σε σχολικές μονάδες του δημόσιου τομέα της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας (Γενικής & Ειδικής) εκπαίδευσης (**29.160** μαθητές/-τριες) αντιστοιχεί στο **2,0%** του συνολικού μαθητικού πληθυσμού των συγκεκριμένων βαθμίδων. Οι **5** περιφερειακές ενότητες με τις υψηλότερες τιμές του δείκτη (top 5) με μέση τιμή **3,6%** είναι: Χίου (**4,2%**), Λέσβου (**4,2%**), Ευρυτανίας (**3,2%**), Χανίων (**3,2%**), και Σάμου (**2,9**). Στον αντίποδα καταγράφονται οι **5** περιφερειακές ενότητες με τις χαμηλότερες τιμές του δείκτη (bot-

tom 5) με μέση τιμή 1,2% είναι: **Αρκαδίας (1,0%), Λαρίσης (1,0%), Πιερίας (1,2%), Ζακύνθου (1,2%) και Μεσσηνίας (1,4%)**. Η τιμή του λόγου top5/ bottom5 είναι ιδιαίτερα **υψηλή (3,1 φορές)**, γεγονός που υποδηλώνει την ύπαρξη **σημαντικών** διαφοροποιήσεων των ακραίων τιμών του συγκεκριμένου δείκτη μεταξύ των διοικητικών περιφερειών.

Στον ακόλουθο πίνακα αποτυπώνεται το **πλήθος των μαθητών/-τριών** της ΕΑΕ που φοιτούν σε **σχολικές μονάδες της Πρωτοβάθμιας & Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ISCED 0-1-2-3** (Γενικής και Ειδικής) και υποστηρίζονται σε **τμήματα** ένταξης και το **πλήθος των ΣΜΕΑΕ ανά τύπο μονάδας** στις **54 περιφερειακές ενότητες (NUTS3)** της χώρας για τις οποίες διατίθενται σχετικά στοιχεία το **2015**.

σχολικό έτος 2014-2015	Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια (ΓΕΝΙΚΗ & ΕΙΔΙΚΗ) εκπαίδευση ISCED 0-1-2-3																				
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	Μαθητικός πληθυσμός στη ΓΕΝΙΚΗ εκπαίδευση	Μαθητικός πληθυσμός με παραμόληλη σπράβα	Μαθητικός πληθυσμός σε ΣΜΕΑΕ ένταξης	Νηπιαγωγεία	Δημοτικά	Γυμνάσια	Γενικά Λύκεια	Επαγγελματικά Λύκεια	Μαθητικός πληθυσμός σε ΣΜΕΑΕ	Ειδ. Νηπιαγωγεία	Ειδ. Δημοτικά	Ειδ. Γ. ΓΕΝ. ΕΠΑΓ. Γυμνάσια	Ειδ. Γ. ΓΕΝ. ΕΠΑΓ. Λύκεια	Εργαστήρια ΕΕΕΚ	Πλήθος μονάδων (ΣΜΕΑΕ)	Ειδ. Νηπιαγωγεία	Ειδ. Δημοτικά	Ειδ. Γ. ΓΕΝ. ΕΠΑΓ. Γυμνάσια	Ειδ. Γ. ΓΕΝ. ΕΠΑΓ. Λύκεια	Εργαστήρια ΕΕΕΚ
ΣΥΝΟΛΟ ΧΩΡΑΣ	30.780	20.898	1.740	19.158	1.084	13.987	3.823	67	197	9.882	633	3.761	1.724	654	3.110	429	114	177	38	18	82
Δράμας	311	159		159	20	139				152	7	27	54	26	38	5	1	1	1	1	1
Καβάλας	449	365		365	25	214	100	9	17	84	10	45			29	3	1	1			2
Έβρου	345	211		211	5	79	112	15		134	8	51	15		60	6	1	2	1		2
Ξάνθης	358	266		266	8	204	54			92	9	43			40	6	1	4			1
Ροδόπης	218	153		153	12	76	65			65	4	20			41	3	1	1			1
Ημαθίας	332	183		183	5	105	73			149	12	68			69	9	3	3			3
Θεσσαλονίκης	3.082	2.140		2.140	190	1.473	475	2		942	37	328	175	115	287	44	13	17	5	3	6
Κιλκίς	294	227		227	10	166	51			67	5	22			40	3	1	1			1
Πέλλης	504	386		386	19	290	36		41	118	7	37			74	7	2	3			2
Πιερίας	220	95		95	20	75				125	5	30	31	24	35	5	1	1	1	1	1
Σερρών	403	178		178	6	114	58			225	9	64	40	52	60	5	1	1	1	1	1
Χαλκιδικής	304	226		226	4	222				78	5	33			40	6	2	2			2
Γρεβενών	84	67		67	2	22	40		3	17	4	5			8	3	1	1			1
Καστοριάς	112	84		84	69	15				28	3	11			14	3	1	1			1
Κοζάνης	370	274		274	14	170	90			96	7	27	23		39	8	2	3	1		2
Φλωρίνης	125	83		83	2	61	20			42	3	10			29	5	2	2			1
Καρδίτσας	280	205		205	7	146	52			75	6	23	28		18	4	1	1	1		1
Λαρίσης	389	155		155	22	120	13			234	19	73	51	44	47	11	3	4	2	1	1
Μαγνησίας	572	299		299	2	245	52			273	13	113	31	46	70	15	4	7	1	1	2
Τρικάλων	249	169		169	17	121	31			80	3	33			44	4	1	2			3
Άρτης	228	178		178	5	88	71		14	50	2	32			16	3	1	1			1
Θεσπρωτίας	76	53		53		38	14	1		23	3	6			14	3	1	1			1
Ιωαννίνων	374	259		259	10	210	33		6	115	1	55	18	7	34	9	1	5	1	1	1
Πρεβέζης	186	159		159	4	129	26			27		11			16	2		1			1
Ζακύνθου	85	38		38		38				47	6	27			14	3	1	1			1
Κερκύρας	284	175		175	4	85	76	10		109	5	33	48		23	4	1	1	1		1
Κεφαλληνίας	97	59		59		59				38	3	13			22	3	1	1			1
Λευκάδος	103	75		75	4	59	12			28	2	8			18	3	1	1			1
Αιτωλοακαρνανίας	585	346		346	24	207	115			239	13	96	44		86	13	4	6	1		2
Αχαΐας	698	309		309	27	150	132			389	26	155	69	47	92	15	4	8	1	1	1
Ηλείας	372	247		247		138	109			125	6	43	31		45	7	1	4	1		1
Βοιωτίας	247	157		157	27	130				90	10	31			49	5	2	2			1
Ευβοίας	631	402		402	16	230	156			229	10	78	59	36	46	7	1	3	1	1	1
Ευρυτανίας	66	46		46	2	37	7			20	3	3			14	3	1	1			1
Φθιώτιδος	288	171		171	9	92	70			117	8	53	15		41	5	1	2	1		1
Φωκίδος	69	43		43		43				26		10			16	2		1			1
Αργολίδος	246	127		127		79	48			119	7	37	44		31	4	1	1	1		1
Αρκαδίας	95	48		48		48				47	4	14			29	3	1	1			1
Κορινθίας	309	193		193	13	110	69	1		116	10	45			61	4	1	2			1
Λακωνίας	221	152		152	5	147				69	1	32			36	4	1	2			1
Μεσσηνίας	280	138		138	10	98	30			142	12	52			78	5	1	2			2
Αθηνών	6.556	4.423		4.423	214	3.834	358	17		2.133	125	878	416	171	543	56	14	24	7	6	5
Ανατ. Αττικής	1.262	772		772	86	666	20			490	25	178	213		74	14	4	6	2		2
Δυτ. Αττικής	493	255		255		255				238	16	89	71		62	6	2	2	1		1
Πειραιώς	1.439	886		886	43	730	102	11		553	30	290	71		162	17	4	9	1		3
Λέσβου	589	503		503	25	266	212			86	11	34			41	7	2	3			2
Σάμου	152	118		118	10	47	61			34		17			17	3		2			1
Χίου	326	266		266	16	159	91			60	7	19			34	3	1	1			1
Δωδεκανήσου	810	644		644	32	350	262			166	9	84	38		35	12	2	7	1		2
Κυκλάδων	330	251		251	7	184	60			79	4	22	37		16	9	2	3	2		2
Ηρακλείου	1.122	724		724	53	403	188		80	398	10	134	75	86	93	14	3	7	1	1	2

σχολικό έτος 2014-2015	Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια (ΓΕΝΙΚΗ & ΕΙΔΙΚΗ) εκπαίδευση ISCED 0-1-2-3																				
	ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	Μαθητικός πληθυσμός στη ΓΕΝΙΚΗ εκπαίδευση	Μαθητικός πληθυσμός με παραβλήσιμα στοιχεία	Μαθητικός πληθυσμός σε τμήματα ένταξης	Νηπιαγωγεία	Δημοτικά	Γυμνάσια	Γενικά Λύκεια	Επαγγελματικά Λύκεια	Μαθητικός πληθυσμός σε ΣΜΕΑΕ	Ειδ. Νηπιαγωγεία	Ειδ. Δημοτικά	Ειδ. ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια	Ειδ. ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια	Εργαστήρια ΕΕΕΚ	ΠΜΦος μονάδων (ΣΜΕΑΕ)	Ειδ. Νηπιαγωγεία	Ειδ. Δημοτικά	Ειδ. ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια	Ειδ. ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια	Εργαστήρια ΕΕΕΚ
Λασιθίου	243	153		153	10	143				90	5	19			66	8	2	3			3
Ρεθύμνης	331	251		251	9	104	118		20	80	7	25			48	3	1	1			1
Χανίων	790	612		612	29	520	46	1	16	178	20	75	27		56	11	4	4	1		2
αριθμός περιφερειακών ενοτήτων με μηδενικό πλήθος	0	0	54	0	9	0	11	45	46	0	3	0	29	43	0	0	3	0	29	43	0

Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή (Στοιχεία Λήξης) *Επεξεργασία:* ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Το 2015, και επικεντρώνοντας στη **γεωγραφική διάσταση** της **διαφοροποίησης** των δεικτών της ΕΑΕ στην **Ελλάδα** θα πρέπει να σημειωθεί ότι:

- ο **μαθητικός πληθυσμός** της ΕΑΕ που υποστηρίζεται σε **τμήματα ένταξης** είναι **μηδενικός** στα **Νηπιαγωγεία** της **γενικής** εκπαίδευσης σε **9** από τις **54** (στο **16,7%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας, στα **Γυμνάσια** σε **11** από τις **54** (στο **20,4%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας, στα **Γενικά Λύκεια** σε **45** από τις **54** (στο **83,3%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας, και στα **Επαγγελματικά Λύκεια** σε **46** από τις **54** (στο **85,2%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας.
- το πλήθος των **Ειδικών Νηπιαγωγείων** είναι **μηδενικό** σε **3** από τις **54** (στο **5,5%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας (**Σάμου, Φωκίδος, και Πρεβέζης**) με την **Φωκίδα** να καταγράφει **μηδενικό** πλήθος **μαθη-**

τών/-τριών ΕΑΕ σε **τμήματα ένταξης** των **Νηπιαγωγείων** της **γενικής** εκπαίδευσης, ενώ

- το πλήθος των **Ειδικών ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνασίων** είναι **μηδενικό** σε **29** από τις **54** (στο **53,7%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας, και των **Ειδικών ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λυκείων** σε **43** από τις **54** (στο **79,6%**) περιφερειακές ενότητες της χώρας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το πλήθος των **μαθητών/-τριών ΕΑΕ** σε **τμήματα ένταξης** στα **Γενικά & Επαγγελματικά Λύκεια** της **γενικής** εκπαίδευσης είναι **μηδενικό** στην πλειονότητα των περιφερειακών ενοτήτων η πρόσβαση στην **ανώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση** για τους μαθητές της ΕΑΕ με **ήπια ειδική εκπαιδευτική ανάγκη** φαίνεται να γίνεται σε σχολικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης χωρίς **υποστήριξη**.

25. Συσχέτιση βασικών δεικτών για την ειδική αγωγή & συνεκπαίδευση στην Ευρώπη

Στον ακόλουθο χάρτη αποδίδεται με **χρωματική** διαβάθμιση η τιμή του δείκτη **EASIE 3a.1** που αφορά στο **ποσοστό των μαθητών/-τριών** της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** ως προς το **σύνολο** των **μαθητών/-τριών** που φοιτούν σε όλους τους **τύπους** σχολικών μονάδων της **τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης στα κράτη-μέλη του **EASIE** το 2015. Σημειώνεται ότι η διάκριση έχει υπολογιστεί με βάση τη **μέση τιμή** του δείκτη (**6,6%**) στα **33** κράτη-μέλη του οργανισμού **EASIE** τη συγκεκριμένη χρονιά (*) και την αντίστοιχη **τυπική απόκλιση** (stv) του δείκτη (**4,1** ποσοστιαίες μονάδες).

Στην **1η ομάδα** κρατών-μελών εντάσσονται **2** από τα **33** κράτη-μέλη του **EASIE** (το **Λουξεμβούργο**, και η **Σουηδία**) και χαρακτηρίζεται από κράτη-μέλη με ιδιαίτερα **χαμηλό** ποσοστό **μαθητών/-τριών** της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** ως προς το **σύνολο** των **μαθητών/-τριών** που φοιτούν σε όλους τους **τύπους** σχολικών μονάδων της **τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης (τιμή μικρότερη από τη διαφορά μιας **τυπικής απόκλισης** από

τη **μέση τιμή** του δείκτη). Στη συγκεκριμένη ομάδα κρατών-μελών ο **σταθμισμένος μέσος**²¹ του ποσοστού των **μαθητών/-τριών** με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** που φοιτούν: (α) σε **ειδικό σχολείο** είναι **ιδιαίτερα υψηλό** (**85,5%**), (β) σε **διακριτό ειδικό τμήμα** σε σχολικές μονάδες της **γενικής** εκπαίδευσης είναι **ιδιαίτερα χαμηλό** (**1,3%**), και (γ) σε σχολικές μονάδες της **γενικής** εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά **80,0%** του σχολικού χρόνου **χωρίς** συμμαθητές με επίσημη **διάγνωση** ΕΑΕ είναι σχετικά **χαμηλό** (**13,1%**).

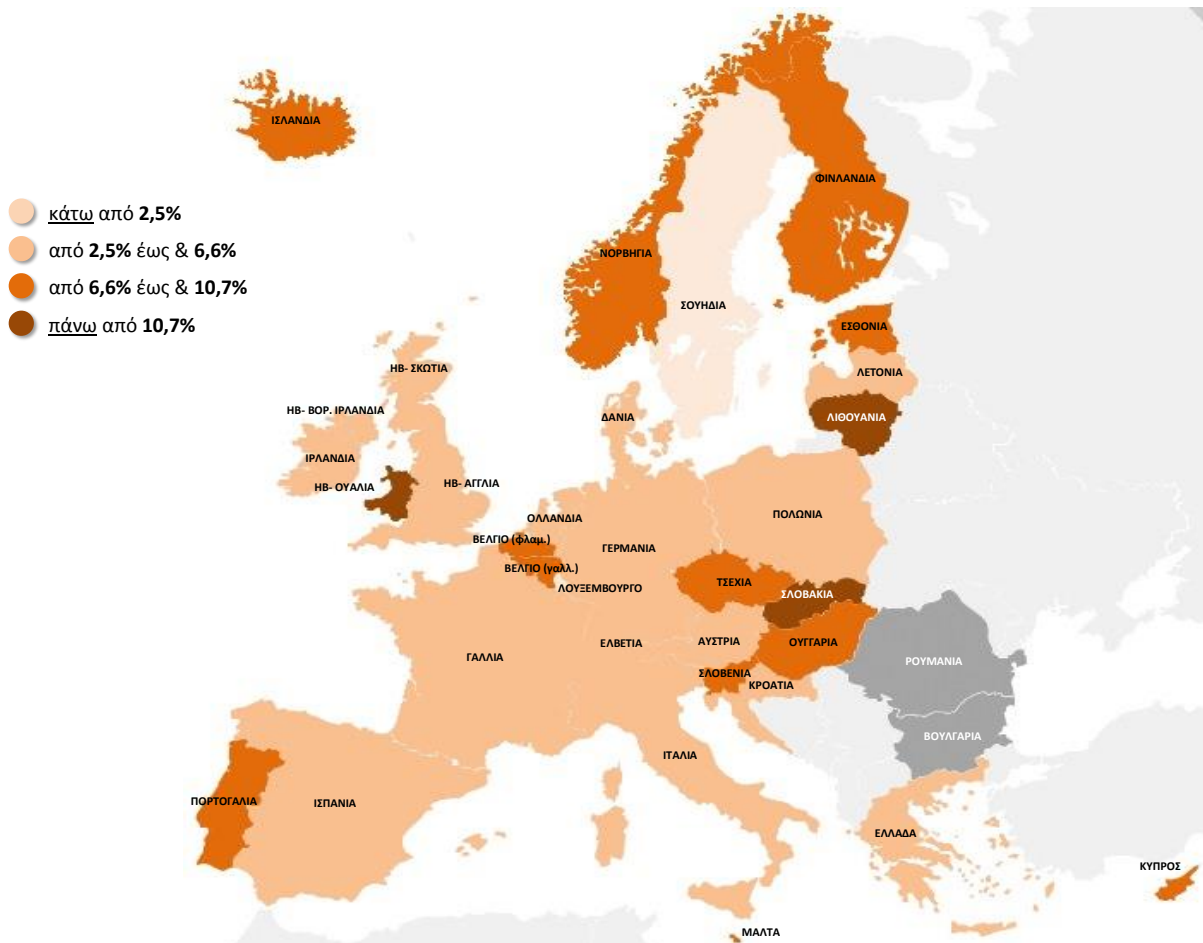
Στη **2η ομάδα** κρατών-μελών εντάσσονται **16** από τα **33** κράτη-μέλη του **EASIE** (**Ην. Βασίλειο – Σκωτία, Λετονία, Κροατία, Ην. Βασίλειο – Βορ. Ιρλανδία, Δανία, Ελβετία, Ελλάδα, Αυστρία, Ιρλανδία, Ολλανδία, Πολωνία, Ισπανία, Ιταλία, Ην. Βασίλειο – Αγγλία, Γαλλία και Γερμανία**) και χαρακτηρίζεται από κράτη-μέλη με ελαφρά **χαμηλό** ποσοστό **μαθητών/-τριών** της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** ως προς το **σύνολο**

²¹ Η στάθμιση (weight) του μέσου (όρου) γίνεται ως προς το πλήθος των **μαθητικού πληθυσμού** με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες στα κράτη

των **μαθητών/-τριών** που φοιτούν σε όλους τους **τύπους** σχολικών μονάδων της **τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης (τιμή ενδιάμεση της **μέσης τιμής** του δείκτη και της διαφοράς της **τυπικής απόκλισης** από τη **μέση τιμή** του δείκτη). Στη συγκεκριμένη ομάδα κρατών-μελών ο **σταθμισμένος μέσος** του ποσοστού των **μαθητών/-τριών** με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/**

και **ειδικές μαθησιακές ανάγκες** που φοιτούν: (α) σε **ειδικό σχολείο** είναι **υψηλό (39,5%)**, (β) σε διακριτό **ειδικό τμήμα** σε σχολικές μονάδες της **γενικής** εκπαίδευσης είναι σχετικά **χαμηλό (8,6%)**, και (γ) σε **σχολικές μονάδες** της **γενικής** εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά **80,0%** του σχολικού χρόνου **χωρίς** συμμαθητές με επίσημη **διάγνωση** ΕΑΕ είναι σημαντικά **υψηλό (51,8%)**.

(*) Τη συγκεκριμένη χρονιά δεν διατίθενται σχετικά στοιχεία για τη **Βουλγαρία**
 Πηγή: EASIE 2018 Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Στην **3η ομάδα** κρατών-μελών εντάσσονται **11** από τα 33 κράτη-μέλη του **EASIE** (**Βέλγιο – γαλλ. κοιν., Βέλγιο – φλαμ. κοιν., Κύπρος, Τσεχία, Εσθονία, Φινλανδία, Ουγγαρία, Μάλτα, Νορβηγία, Πορτογαλία, και Σλοβενία**), και χαρακτηρίζεται από κράτη-μέλη με ελαφρά **υψηλό** ποσοστό **μαθητών/-τριών** της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** ως προς το **σύνολο** των **μαθητών/-τριών** που φοιτούν σε όλους τους **τύπους** σχολικών μονάδων της **τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης (τιμή ενδιάμεση της **μέσης τιμής** του δείκτη και του αθροίσματος της **τυπικής απόκλισης** με τη **μέση τιμή** του δείκτη). Στη συγκεκριμένη ομάδα κρατών-μελών ο **σταθμισμένος μέσος** του ποσοστού των **μαθητών/-τριών** με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/ και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** που φοιτούν: (α) σε **ειδικό**

σχολείο είναι **υψηλό (32,9%)**, (β) σε διακριτό **ειδικό τμήμα** σε σχολικές μονάδες της **γενικής** εκπαίδευσης είναι σχετικά **χαμηλό (9,2%)**, και (γ) σε σχολικές μονάδες της **γενικής** εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά **80,0%** του σχολικού χρόνου **χωρίς** συμμαθητές με επίσημη **διάγνωση** ΕΑΕ είναι σημαντικά **υψηλό (57,9%)**.

Τέλος, στην **4η ομάδα** κρατών-μελών εντάσσονται **4** από τα 33 κράτη-μέλη του **EASIE** (**Σλοβακία, Λιθουανία, Ισλανδία, και Ην. Βασίλειο – Ουαλία**), και χαρακτηρίζεται από κράτη-μέλη με ιδιαίτερα **υψηλό** ποσοστό **μαθητών/-τριών** της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη **διάγνωση** ως μαθητών/-τριών **με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες** ως προς το **σύνολο** των **μαθητών/-τριών** που φοιτούν σε όλους τους **τύπους** σχολικών μονάδων της **τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης (τιμή μεγαλύτερη του αθροίσμα-

τος της τυπικής απόκλισης με τη μέση τιμή του δείκτη).

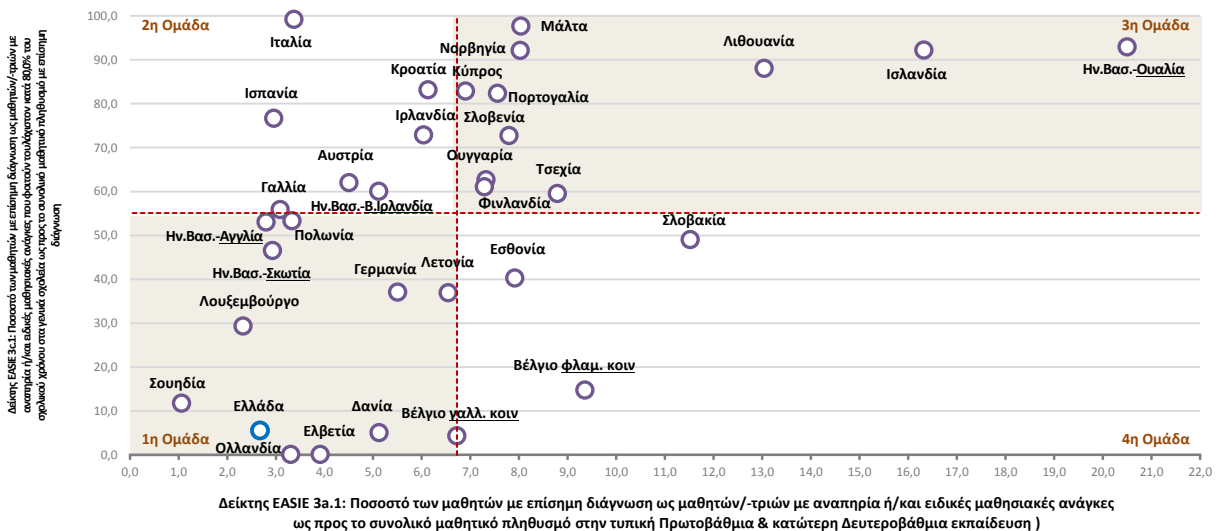
Στη συγκεκριμένη ομάδα κρατών-μελών ο σταθμισμένος μέσος του ποσοστού των μαθητών/-τριών με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες που φοιτούν: (α) σε ειδικό σχολείο είναι σχετικά χαμηλό (12,0%), (β) σε διακριτό ειδικό τμήμα σε σχολικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης είναι χαμηλό (6,6%), και (γ) σε σχολικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου χωρίς συμμαθητές με επίσημη διάγνωση ΕΑΕ είναι ιδιαίτερα υψηλό (81,5%).

Από την κατανομή των 33 κρατών-μελών του οργανισμού **EASIE** αξίζει να σημειωθεί:

- η ομόροπη σχέση της αύξησης από την **1^η ομάδα** στην **4^η ομάδα** κρατών-μελών του δείκτη **EASIE 3a.1** που αφορά στο ποσοστό των μαθητών/-τριών της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες ως προς το σύνολο των μαθητών/-τριών που φοιτούν σε όλους τους τύπους σχολικών μονάδων της τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με την αύξηση του δείκτη **EASIE 3c.1** που αφορά στο ποσοστό των μαθητών/-τριών με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου χωρίς συμμαθητές με επίσημη διάγνωση ΕΑΕ,

- αλλά και η αντίροπη σχέση της αύξησης από την **1^η ομάδα** στην **4^η ομάδα** κρατών-μελών του δείκτη **EASIE 3a.1** που αφορά στο ποσοστό των μαθητών/-τριών της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες ως προς το σύνολο των μαθητών/-τριών που φοιτούν σε όλους τους τύπους σχολικών μονάδων της τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με την αύξηση του δείκτη **EASIE 3c.3** που αφορά στο ποσοστό των μαθητών/-τριών με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες που φοιτούν σε ειδικό σχολείο.

Στο ακόλουθο γράφημα αποδίδεται ο συσχετισμός του δείκτη **EASIE 3a.1** που αφορά στο ποσοστό των μαθητών/-τριών της **Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας** εκπαίδευσης με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες ως προς το σύνολο των μαθητών/-τριών που φοιτούν σε όλους τους τύπους σχολικών μονάδων της τυπικής Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, με το δείκτη **EASIE 3c.1** που αφορά στο ποσοστό των μαθητών/-τριών με επίσημη διάγνωση ως μαθητών/-τριών με αναπηρία ή/και ειδικές μαθησιακές ανάγκες που φοιτούν σε σχολικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου χωρίς συμμαθητές με επίσημη διάγνωση ΕΑΕ, στα **33** κράτη-μέλη του οργανισμού **EASIE** το 2015.

(*) Τη συγκεκριμένη χρονιά δεν διατίθενται σχετικά στοιχεία για τη **Βουλγαρία**

Πηγή: EASIE 2018

Επεξεργασία: ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ

Το γράφημα χωρίζεται σε τέσσερα επιμέρους πεδία από δύο διασταυρούμενες γραμμές, εκ των οποίων η κάθετη αντιπροσωπεύει τη μέση τιμή (6,6%) του δείκτη EASIE 3a.1 (ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό της Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), και η οριζόντια αντιπροσωπεύει τη μέση τιμή (53,9%) του δείκτη EASIE 3c.1 (ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ που φοιτούν

σε τάξεις της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου) στα **33** κράτη-μέλη του οργανισμού **EASIE**. Αριστερά της κάθετης γραμμής περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του δείκτη EASIE 3a.1 χαμηλότερες από την αντίστοιχη μέση τιμή του δείκτη, ενώ δεξιά της κάθετης γραμμής περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του δείκτη υψηλότερες από την μέση τιμή του

δείκτη. Κάτω από την οριζόντια γραμμή περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του **δείκτη EASIE 3c.1 χαμηλότερες** από την αντίστοιχη μέση τιμή του δείκτη, ενώ πάνω από την οριζόντια γραμμή περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του δείκτη **υψηλότερες** από την αντίστοιχη μέση τιμή του δείκτη.

Το γράφημα χωρίζεται σε τέσσερα επιμέρους πεδία από δύο διασταυρούμενες γραμμές, εκ των οποίων η κάθετη αντιπροσωπεύει τη **μέση τιμή (6,6%) του δείκτη EASIE 3a.1** (ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό της Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης), και η οριζόντια αντιπροσωπεύει τη **μέση τιμή (53,9%) του δείκτη EASIE 3c.1** (ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ που φοιτούν σε τάξεις της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά **80,0%** του σχολικού χρόνου) στα **33** κράτη-μέλη του οργανισμού **EASIE**. Αριστερά της κάθετης γραμμής περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του **δείκτη EASIE 3a.1 χαμηλότερες** από την αντίστοιχη μέση τιμή του δείκτη, ενώ δεξιά της κάθετης γραμμής περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του δείκτη **υψηλότερες** από την μέση τιμή του δείκτη. Κάτω από την οριζόντια γραμμή περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του **δείκτη EASIE 3c.1 χαμηλότερες** από την αντίστοιχη μέση τιμή του δείκτη, ενώ πάνω από την οριζόντια γραμμή περιλαμβάνονται κράτη-μέλη που καταγράφουν τιμές του δείκτη **υψηλότερες** από την αντίστοιχη μέση τιμή του δείκτη.

Στο ανωτέρω γράφημα δεν καταγράφεται ισχυρή γραμμική συσχέτιση μεταξύ των συγκεκριμένων δεικτών (κυρίως λόγω ακραίων τιμών του δείκτη **EASIE 3a.1** στην 3^η ομάδα κρατών-μελών). Ωστόσο, με βάση την κάθετη και την οριζόντια γραμμή που ορίζονται από τις αντίστοιχες μέσες τιμές των δύο δεικτών τα **33** κράτη-μέλη του οργανισμού EASIE διακρίνονται στις ακόλουθες **4 ομάδες** κρατών-μελών:

- Στην **1η ομάδα** (κάτω και αριστερά) περιλαμβάνονται **11** κράτη-μέλη του EASIE με χαμηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό της Πρωτοβάθμιας & Κα-

τώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ταυτόχρονα χαμηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ που φοιτούν σε τάξεις της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου και συγκεκριμένα: η **Ολλανδία**, η **Ελβετία**, η **Ελλάδα**, η **Δανία**, η **Σουηδία**, το **Λουξεμβούργο**, η **Λετονία**, η **Γερμανία**, το **Ην.Βασ.-Σκωτία**, το **Ην.Βασ.-Αγγλία**, και η **Πολωνία**.

- Στη **2η ομάδα** (πάνω και αριστερά) περιλαμβάνονται **7** κράτη-μέλη του EASIE με χαμηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό της Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ταυτόχρονα υψηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ που φοιτούν σε τάξεις της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου και συγκεκριμένα: η **Γαλλία**, το **Ην. Βασ. – Βορ.Ιρλανδία**, η **Αυστρία**, η **Ιρλανδία**, η **Ισπανία**, η **Κροατία**, και η **Ιταλία**.
- Στην **3η ομάδα** (πάνω και δεξιά) περιλαμβάνονται **11** κράτη-μέλη του EASIE με υψηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό της Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ταυτόχρονα υψηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ που φοιτούν σε τάξεις της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου και συγκεκριμένα: το **Ην.Βασ.-Ουαλία**, η **Ισλανδία**, η **Λιθουανία**, η **Μάλτα**, η **Νορβηγία**, η **Κύπρος**, η **Πορτογαλία**, η **Σλοβενία**, η **Ουγγαρία**, η **Τσεχία**, και η **Φινλανδία**.
- Στην **4η ομάδα** (κάτω και δεξιά) περιλαμβάνονται **4** κράτη-μέλη του EASIE με υψηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ στο συνολικό μαθητικό πληθυσμό της Πρωτοβάθμιας & Κατώτερης Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και ταυτόχρονα υψηλό (ως προς τη μέση τιμή) ποσοστό μαθητών/τριών ΕΑΕ που φοιτούν σε τάξεις της γενικής εκπαίδευσης τουλάχιστον κατά 80,0% του σχολικού χρόνου και συγκεκριμένα: το **Βέλγιο (φλαμ. κοιν)**, το **Βέλγιο (γαλλ. κοιν)**, η **Εσθονία**, και η **Σλοβακία**.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΙΚΑ

Σε όλες τις χώρες η **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση** ή ακόμα πιο συγκεκριμένα η **εκπαίδευση/αγωγή των μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες** αποτελεί το **μικρό** μέγεθος του **εκπαιδευτικού συστήματος**, αλλά ως μέρος του επηρεάζεται άμεσα από το **αξιακό σύστημα**, τη **στοχοθεσία**, το γενικό **παιδαγωγικό πλαίσιο αναφοράς**, και την ποιότητα και αποτελεσματικότητα του εκπαιδευτικού συστήματος. Αφομοιώνει κάθε θετικό και κάθε αρνητικό χαρακτηριστικό του. Ένα **εξετασιοκεντρικό, δασκαλοκεντρικό, γραφειοκρατικό** και χωρίς διασφαλισμένους **πόρους** (ανθρώπινο δυναμικό & οικονομικούς πόρους) εκπαιδευτικό σύστημα, δεν επιζητά την παιδαγωγική καινοτομία (κοι-

τώντας μπροστά), αλλά εγκλωβίζεται στην όποια αναπαραγωγή του (κοιτώντας πίσω). Κι αυτό επηρεάζει όλα τα **μεγέθη** του συστήματος μικρά & μεγάλα, όλες τις **βαθμίδες** και τα μέρη του συστήματος και όλους τους τύπους των **μονάδων** του. Πάνω από όλα ένα δυσκίνητο και φοβικό εκπαιδευτικό σύστημα γεννά **παθολογίες**, και κοινωνικά **στερεότυπα** που τροφοδοτούν τις κοινωνικές ανισότητες.

Στη Ελλάδα, η **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση**, η εκπαίδευση των **Ελληνοπαίδων Εξωτερικού**, η εκπαίδευση των **παλινοστούντων**, των **αλλοδαπών** και των **μεταναστών**, αλλά και ο **τεχνολογικός & επαγγελματικός τομέας** των μονάδων και των τμημάτων/ιδρυμάτων

του εκπαιδευτικού συστήματος δεν έχουν ακόμα επιτύχει να θεσμοθετήσουν ένα **συμπληρωματικό**, αλλά ισότιμο & αυτόνομο, στρατηγικό σχεδιασμό για την ανάπτυξή τους. Κι αυτό γιατί το σύστημα σχεδιάζει την κυριαρχούσα απλουστευμένη δομή του χωρίς **τεκμηρίωση**, χωρίς ο σχεδιασμός του να είναι δομημένος, απλός, με συνοχή και ευέλικτος, που ενημερώνεται και επικαιροποιείται συχνά, ώστε να μην βρίσκεται πίσω από τις διευρυνόμενες εξελίξεις σε όλους τους τομείς της πολιτικής. Το γεγονός ότι η χώρα τα τελευταία δέκα χρόνια από τη Σύμβαση για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες βιώνει καθεστώς ισχυρής οικονομικής κοινωνικής και πολιτικής κρίσης, καθιστά αδύνατο το στρατηγικό σχέδιασμο της εκπαίδευσης, αφού το κράτος αδυνατεί να τον υποστηρίξει οικονομικά. Την ίδια περίοδο ωστόσο (2017-σημ.) καταγράφεται σημαντική αύξηση των σχολικών μονάδων και του προσωπικού που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ, και κυρίως των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ που υποστηρίζονται σε τμήματα ένταξης ή με παράλληλη στήριξη στη γενική εκπαίδευση.

Το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ σε συνεργασία με την ΕΣΑΜΕΑ με τη δίοτρη **Ετήσια Έκθεση για την Εκπαίδευση 2017-2018** αφιερωμένη στα άτομα με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αποτυπώνει όλα τα διαθέσιμα από τις διεθνείς, ευρωπαϊκές βάσεις δεδομένων στοιχεία, για την πρόσβασή τους στην **εκπαίδευση** (τυπική και μη-τυπική), στην **απασχόληση**, αλλά και τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν στο επίπεδο της καθημερινότητάς τους, προκειμένου η ερευνητική και εκπαιδευτική κοινότητα να διαμορφώσει τις προτεραιότητες και τις προτάσεις της για ένα αποτελεσματικό και ποιοτικό στρατηγικό σχεδιασμό για την **Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση** στην Ελλάδα.

Στα συμπεράσματα του 2ου τόμου της ετήσιας έκθεσης επισημαίνονται ζητήματα/θέματα/ προβλήματα και ερωτήματα σχετικά με τη λειτουργία της **Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης** και αφορούν: στη στατιστική αποτύπωση των μεγεθών της, στα χαρακτηριστικά, στην πρόσβασή τους στην εκπαίδευση και στο μορφωτικό επίπεδο των αποφοίτων της ΕΑΕ, στο προσωπικό που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ (στη διασφάλιση της επάρκειάς του και στην ανάγκη διαρκούς επιμόρφωσης και αποφόρτισης του), στις δομές και στις υποδομές της ΕΑΕ, στα προγράμματα σπουδών και στα εκπαιδευτικά υλικά που αξιοποιούνται, στο ρόλο των γονέων των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ, στη διακριτή χρηματοδότησή της ΕΑΕ, και στις μορφές υποστήριξης των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ (πρώιμη παρέμβαση, τμήματα ένταξης, παράλληλη στήριξη).

ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

Τα διαθέσιμα στατιστικά δεδομένα για την **Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση** σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν καλύπτονται από Eurostat αλλά αποτελούν πρωτοβουλία ανεξάρτητου φορέα (EASIE). Σε εθνικό επίπεδο η ΕΛ-

ΣΤΑΤ²² καταγράφει τα τελευταία χρόνια σημαντικά στοιχεία για τις ΣΜΕΑΕ, υποτυπώδη για τα **τμήματα ένταξης** και δεν δημοσιοποιεί στοιχεία για την **παράλληλη στήριξη** των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ στη γενική εκπαίδευση. Επίσης δεν καταγράφει στοιχεία για το **εκπαιδευτικό προσωπικό** της ΕΑΕ στις σχολικές μονάδες της γενικής εκπαίδευσης (τμήματα ένταξης και παράλληλης στήριξης) που στο σύνολό τους δεν είναι μόνιμοι αλλά ως επί το πλείστον αναπληρωτές. Σημαντική έλλειψη το γεγονός ότι δεν καταγράφεται ο χρόνος (διάστημα και ώρες) που παρέχονται οι συγκεκριμένες υπηρεσίες. Το ΚΑΝΕΠ/ΓΣΕΕ δεν αξιοποίησε επαρκώς τη μεταβλητή αριθμός τμημάτων ένταξης αφού στις απαντήσεις των διευθυντών δεν καταγράφεται ενιαία αντιμέτρηση²³.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ & ΜΟΡΦΩΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ ΤΩΝ ΑΠΟΦΟΙΤΩΝ

Από τους βασικούς δείκτες του μαθητικού πληθυσμού της ΕΑΕ²⁴ τεκμηριώνεται ότι ο μαθητικός πληθυσμός της ΕΑΕ που φοιτά (υποστηριζόμενος) σε μονάδες της γενικής εκπαίδευσης μειώνεται θεαματικά κατά το πέρας από την **Πρωτοβάθμια εκπαίδευση** στην **Κατώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση** και ακόμη περισσότερο στην **Ανώτερη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση**. Ας σημειωθεί ότι το 2016 στη βαθμίδα της **Μεταδευτεροβάθμιας μη-τριτοβάθμιου επιπέδου** εκπαίδευσης δεν λειτουργεί μονάδα της ΕΑΕ.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΟΥ ΥΠΗΡΕΤΕΙ ΣΤΙΣ ΣΜΕΑΕ

Η κατηγορία των **αναπληρωτών** εκπαιδευτικών αποτελεί την πλειονότητα (το **55,9%**) στο σύνολο του εκπαιδευτικού προσωπικού που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ, και πιθανόν το σύνολο των εκπαιδευτικών που στελεχώνουν τις δομές υποστήριξης των μαθητών/-τριών της ΕΑΕ που φοιτούν στη γενική εκπαίδευση. Ας σημειωθεί ότι στο εκπαιδευτικό προσωπικό που υπηρετεί στις ΣΜΕΑΕ με πρόσθετα ακαδημαϊκά προσόντα (και κυρίως με μεταπτυχιακό τίτλο) είναι το **υψηλότερο** στην **Πρωτοβάθμια & Δευτεροβάθμια εκπαίδευση** της χώρας²⁵. Αυτό το προσωπικό συλλειτουργεί στη ΣΜΕΑΕ και με το ειδικό εκπαιδευτικό προσωπικό σε εξίσου σημαντικό και συμπληρωματικό ρόλο με μια αναγνώριση που συχνά δεν καταγράφεται στις βαθμίδες της **γενικής εκπαίδευσης** μεταξύ εκπαιδευτικών και εκπαιδευτικών ειδικότητας. Το λοιπό διοικητικό & βοηθητικό

²² Η συγκεκριμένη ενότητα αφορά πλέον και στη συνεργασία της ΕΛΣΤΑΤ με τη βάση δεδομένων myschool του ΥΠΠΕΘ.

²³ Πρέπει να δοθούν σαφέστερες οδηγίες στο ερωτηματολόγιο

²⁴ Το 2016 σε τμήματα ένταξης της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 0-1) υποστηρίζεται το **48,5%** του μαθητικού πληθυσμού της ΕΑΕ, ενώ στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση υποστηρίζεται το **13,5%** αντίστοιχα. Με παράλληλη στήριξη στην Πρωτοβάθμια εκπαίδευση (ISCED 0-1) υποστηρίζεται το **4,4%** του μαθητικού πληθυσμού της ΕΑΕ, ενώ στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση το **1,3%** αντίστοιχα. Τέλος, σε ΣΜΕΑΕ της Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (ISCED 0-1) φοιτά το **14,4%** του μαθητικού πληθυσμού της ΕΑΕ, ενώ σε ΣΜΕΑΕ της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης φοιτά το **17,9%** του μαθητικού πληθυσμού της ΕΑΕ αντίστοιχα.

²⁵ Το 2016 στη συγκεκριμένη κατηγορία ανήκει το **74,1%** του εκπαιδευτικού προσωπικού στα Ειδικά Νηπιαγωγεία, το **46,0%** του εκπαιδευτικού προσωπικού στα Ειδικά Δημοτικά, το **62,3%** του εκπαιδευτικού προσωπικού στα Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Γυμνάσια, το **61,0%** του εκπαιδευτικού προσωπικού στα Ειδικά ΓΕΝ-ΕΠΑΓ Λύκεια, και το **67,3%** του εκπαιδευτικού προσωπικού στα Εργαστήρια ΕΕΕΚ.

προσωπικό επί της ουσίας βαίνει σημαντικά μειούμενο, επιβεβαιώνοντας το γεγονός πως η παροχή διοικητικών υπηρεσιών προς τους εκπαιδευτικούς, τους μαθητές/-τριες, και τους γονείς & κηδεμόνες στις σχολικές μονάδες έχει συστηματικά υποτιμηθεί σε όλο το εύρος του εκπαιδευτικού συστήματος. Το **συνολικό προσωπικό** που υπηρετεί στις μονάδες, αποτελεί ενιαία κοινότητα με διαφοροποιημένο έργο αλλά κοινό αξιακό σύστημα που συνάδει με το στόχο της μονάδας. Η συνεχής και ποιοτική επιμόρφωση αλλά και η διαδικασία υποστήριξης & αποφόρτισης του προσωπικού της μονάδας πρέπει να αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό του στρατηγικού σχεδιασμού για την **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση**.

ΜΟΝΑΔΕΣ & ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΣΤΙΣ ΣΜΕΑΕ

Σε αρκετές περιφερειακές ενότητες της χώρας η επάρκεια σε τιμήματα υποστήριξης αλλά και σε σχολικές μονάδες της Ειδικής Αγωγής & Εκπαίδευσης κυρίως στη **Δευτεροβάθμια ΕΑΕ** είναι σχετική ή και πολύ μικρή. Η έλλειψη δομών φοίτησης & υποστήριξης ΕΑΕ σε τοπικό επίπεδο, συχνά υποχρεώνουν τα νοικοκυριά σε εσωτερική μετανάστευση, και επηρεάζουν τη συνοχή των μικρών τοπικών κοινωνιών. Το πρόβλημα είναι γνωστό στην εκπαίδευση με τα γεωγραφικά του χαρακτηριστικά (νησιωτικότητα & δυσπρόσιτες περιοχές) αλλά δεν έχουν προταθεί ουσιαστικές λύσεις για το ζήτημα.

ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Τα εγχειρίδια και το εκπαιδευτικό υλικό για την **Ειδική Αγωγή & Εκπαίδευση** δεν είναι αυτονόητα το ίδιο με εκείνο της γενικής εκπαίδευσης. Τα προγράμματα σπουδών της **ΕΑΕ**²⁶ πρέπει να ανταποκρίνονται στη στοχοθεσία της συγκεκριμένης βαθμίδας και οι εκπαιδευτικοί να έχουν τους βαθμούς ελευθερίας προκειμένου με τη δικιά τους ευαισθησία και τεχνογνωσία να μεταθέσουν στην τάξη τους το βάρος από την ακαδημαϊκή ύλη στην προστιθέμενη αξία της στη σύγχρονη κοινωνική πραγματικότητα. Στην ΕΑΕ υπάρχει το κίνητρο και το διεπιστημονικά διαφοροποιημένο επιστημονικό προσωπικό προκειμένου να ξεκινήσει μια **καινοτομία** που την έχει απόλυτη ανάγκη εδώ και δεκαετίες η γενική εκπαίδευση στη χώρα μας.

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΓΟΝΕΩΝ ΚΑΙ ΚΗΔΕΜΟΝΩΝ

Ο ρόλος, οι στάσεις και αντιστάσεις, αλλά και τα κοινωνικά στερεότυπα, η κοινωνική εξωστρέφεια και η διαδι-

κασία αποφόρτισης αποτελούν μερικές μόνο από τις κοινές πρωτοβουλίες **ενδυνάμωσης** των σχολικών κοινοτήτων της ΕΑΕ σε αρκετά από τα κράτη-μέλη της ΕΕ με εμπειρία στο ζήτημα. Ίσως και να αποτελεί και την πιο δύσκολη πρόκληση για την ΕΑΕ, αφού εξαρτάται από το μορφωτικό επίπεδο των γονέων, αλλά και από το βαθμό που έχουν αποδεχθεί την ειδική εκπαιδευτική ανάγκη του παιδιού τους.

ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΑΕ

Τα διαθέσιμα στοιχεία για τη χρηματοδότηση της **Ειδικής Αγωγής και Εκπαίδευσης** στην Ελλάδα είναι ελάχιστα, αφού χωρίς διάκριση συνυπολογίζονται στις κοινές δαπάνες για τη γενική εκπαίδευση. Εξαίρεση αποτελούν τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, που υποχρεωτικά καταγράφουν ποσά και δείκτες ανά αντικείμενο. Η επάρκεια σε υποδομές και λειτουργικές δαπάνες των ΣΜΕΑΕ είναι πολύ διαφορετικά σε σχέση με τις αντίστοιχες μονάδες της γενικής εκπαίδευσης.

ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΑΝΑΓΚΗΣ

Κάθε μορφή υποστήριξης της **αναπηρίας ή/και της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης** θα πρέπει να εντάσσεται (ως προς τους χρόνους, τη θεματολογία, τη διδακτική προσέγγιση) σε διαφοροποιημένους ως προς την κατηγορία, αλλά και το βαθμό σοβαρότητας της ειδικής εκπαιδευτικής ανάγκης.

ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ & ΣΥΝΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Πολλά από τα παραπάνω φαίνονται (και είναι) σύνθετα, πολύπλοκα και διαφοροποιημένα, αλλά είναι ενταγμένα στη συνήθη λογική του εκπαιδευτικού μας συστήματος για την **ενσωμάτωση** (integration) του διαφορετικού σε ένα ήδη δομημένο σύστημα (καλό ή κακό). Αν όμως στη συνείδηση της εκπαιδευτικής κοινότητας αρχίσει να λειτουργεί και η κοινωνική διάσταση της **συνεκπαίδευσης/ συμπερίληψης** (inclusion) στη μαθησιακή διαδικασία στη γενική εκπαίδευση οι ωφελούμενοι θα είναι πολλοί περισσότεροι από τους μαθητές/-τριες της ΕΑΕ²⁷. Ένα εκπαιδευτικό σύστημα **συνεκπαίδευσης** (inclusive) δεν αρκείται στο να εντάξει τους μαθητές/-τριες του, αλλά είναι έτσι σχεδιασμένο που μπορεί να διαφοροποιηθεί προκειμένου να απευθυνθεί σε κάθενα μας.

²⁷ Στην εκπαιδευτική βιβλιογραφία όροι όπως εξατομικευμένη εκπαίδευση, αντισταθμιστική εκπαίδευση, αλλά και εκπαίδευση για όλους κ.α. επί της ουσίας επιχειρούν να εκφράσουν την ίδια δικαιωματική ανάγκη του πολίτη για εκπαίδευση.

²⁶ Όπως και εκείνα τις Επανελεμτικές εκπαίδευσης

**ΚΕΝΤΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - Γ.Σ.Ε.Ε**

Διεύθυνση: 3^{ος} Σεπτεμβρίου 36 - 10432 ΑΘΗΝΑ
Τηλέφωνο: 210 – 52 18 700, Φαξ: 210 – 52 18 754
email: info@kanep-gsee.gr, ιστοσελίδα: www.kanep-gsee.gr